

OCTOMBRIE 1883

SEMESTRUL II

„LUPTA PENTRU LUMINA“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

LITERATORUL

REVISTA LITERARA

— DIN BUCUREȘI —

CONTROL DE STIL

LIBERTATE DE IDEI

Anul al IV. No. 10

SUMARUL:

Pag.		
577.	— Cele trei năluci, poezie	de D-nul Al. A. Macedonski ✓
578.	— Nunta neagră (Drama in 2 acte)	„ Th. M. Stoenuescu.
590.	— Ruine, locuri insemnate și priveliști Dobrogene.	„ Const. P. Scheletî.
599.	— Cu morții, poezie	„ Al. A. Macedonski. ✓
601.	— Vream, „	Al. Slăniceanu.
601.	— Barba lui Ștefan cel mare, comedie într'un act.	„ G. Baronzi.
614.	— Logica	„ Cristodul I. Suliotis.
617.	— Epigram, poezie	„ Al. A. Macedonski. ✓
618.	— Azi, „	Al. Slăniceanu
618.	— Profils Roumains, poesie	„ August R. Clavel
620.	— Doue Rënduri „	„ N. Basarabescu
620.	— Distique, poezie	„ D-na Catherine Lebœuf.
621.	— Trecătorul, (comédie după Fr. Coppée),	„ D-nul Th. M. Stoenuescu.
630.	— Les Chevaliers du Troittoir (după Macedonski)	„ Aug. R. Clavel.
634.	— Adio, poezie	„ Vl. A. Macedonski.
634.	— Daca „	„ George Simu.
634.	— Literatura din ziarele de zi	„ „
635.	— De-ale Teatrului	„ Th. M. Stoenuescu.

Redacțiunea și Administrațiunea: Strada Stirbey-Voda No. 30.

BUCUREȘTI

14, TIPOGRAFIA ȘTEFAN MIHĂLEȘCU STRADA COVACI, 14

1883.

Prețul 2 Lei.

www.digibuc.ro

A apărut de sub tipar în editura Societății Literatorului :

Albumul București-Ischia, ce se vinde în ajutorul victimelor de la Ischia pe preț de un leu; se află, depus la toate librăriile. Abonații noștri care vor dori să aibă acest album, ne pot trimite costul în timbre postale la *administrațiune, de unde li se va ecsperia imediat.*

Facem cunoscut abonaților noștri că Administrația Societății Literatorului și-a mutat locuința în strada **Stirbey-Vodă No. 30**. Rugăm de asemenea pe acei abonați care se vor fi mutat de sf. Dumitru să ne înștiințeze de noile D-lor adrese. Din cauza mutării Administrațiunii s'a întârziat și aparițiunea acestui număr.

GRAND BAZAR DE ROMANIA

No. 7, STRADA ȘELARI, No. 7.

(Sub hotel Fieschi).

Depou general pentru toată Țara, al fabricilor noastre din Europa de :

H A I N E

pentru bărbați, băeți, și stofe moderne pentru comande.

Casa noastră resp. fiind avantajos cunoscută de timp *fourte îndelungat*, ne abținem de orice recomandățiuni și declarăm numai, că perfecțiunea croelii, deosebita eleganță a confecțiunei, și veritabila moderațiune a prețurilor, vor satisface *pozitiv* cerința onor. noastre Clientele.

BAZAR DE ROMANIA

București, Strada Șelari No. 7.

NB. Rugăm a nota „No. 7” spre a evita regretabile confuziuni.

„LUPTA PENTRU LUMINĂ“

„LUMINA PRIN LUPTĂ“

LITERATORUL

1883. OCTOMBRE

CONTROL DE STIL

LIBERTATE DE IDEI

Abonamentul: Pe șase luni 10 lei; pe un an 20 lei. — *Administrația și Redacția*: Strada Stirbei-Vodă 50.

PRESEDINTE DE ONOARE

AL
SOCIETĂȚII LITERATORUL
D-nul V. A. URECHIĂ

DIRECTOR AL REVISTEI

ȘI
VICE-PREȘEDINTE AL SOCIETĂȚII
D-nul AL. A. MACEDONSKI

SCRISORILE

nefrancate se refuză

PRIM REDACTOR AL REVISTEI

ADMINISTRATOR AL SOCIETĂȚII ȘI CASIER GENERAL
D-nul TH. M. STOENESCU

PENTRU ABONAMENTE

banii se trimit înainte

CELE TREI NALUCI.

Când se 'ntinde-a nopții haină
Dintr'o flacăre de taînă
Se arată 'n preajma mea
Treți năluci înbrodite
Ce aū fețele cernite
Ca o zi de iarnă grea.

Le privesc fără'ngrozire
Și ascult a lor vorbire
Crudă ca un cuget rău;
Cea mai ténără din toate,
Searbădă pe cât se poate,
Zice: „Sunt trecutul tēu!“

Cea de-a doua, tot noroasă
Dar c'o pace mincinoasă
Scrisă pe obrazul sēu,
Deșirând în a ei cale
Ghēmul zilelor fatale
Zice: „Sunt prezentul tēu!“

Cea de-a treia, subt o glugă
 Bombănește și îndrugă
 Fel de vorbe 'n graiul său,
 Ș'un coșciug ducând în cîrcă,
 De subt glugă geme-o hircă :
 „Eū sūnt viitorul tēū!“

Al. A. Macedonski.

NUNTA NEAGRĂ

Dramă în două acte, localizată în versuri de Th. M. Stoenescu.

Dedicațiune d-lui STEFAN VELESCU

(Urmare și fine)

ACTUL II

SCENA IV

Grigore, Matilda.

Matilda

Ce frig e'n astă seară!... Eū tremur!...

Grigore

Ți se pare...

Eū 'nădușesc!...

Matilda (*luându'î mîinile*)

Dar mâna 'ți-e rece.

Grigore (*preocupat*)

De mirare!...

Matilda

Dar pentru ce, ia spune-mi, să plec tocmai acum?

Grigore

Ce vreî să fac!...

Matilda

Imi pare ciudat, să plec pe drum,
 Când vîntul te oprește să eși măcar din casă.
 Să nu ți se întâmpie vr'un neajuns!—Ce'ți pasă!...
 Ai pus de gînd, și cată să plec...

Grigore :

Copila mea,

Tu știi că am în suflet durerea cea mai grea :
 Departe, sub securea teribilă a morței,
 Cu vocea sugrumată de lanțurile sorței,
 În față cu mormântul, mă chîmă tatăl meu.
 În șapte ani de zile, 'mî-a fost destul de greu
 Să nu mă duc la dînsul ; nu l'am văzut, știi bine,
 De șapte ani ; și-acuma, când moare, când prin mine
 S'ar bucura o clipă 'nainte d'a, muri,
 Să nu mă dub ?... Matildo !... Matildo ! Aș dori
 Să stați aci cu tine, și nimeni, nici mormântul
 Să nu ne dezlipească ! Dar vezi, aud cuvîntul
 Lugubru ce mă chîmă la sinul părintesc....
 Și cată dătorîă de fiu să 'mî-o 'nplinesc !...

Matilda (*suspînând*)

Atuncea...

Grigore (*sărîzând*)

Ești convînsă ?...

Matilda (*fără convingere*)

De sigur !...

Grigore (*la o parte*)

Scumpe tată,

În numele tîur sacru, cînd mint, e'ntăia dată !...
 Nevoia mă silește... O ! Iartă-mă !...

Matilda

Și cînd

Te reintorci ?...

Grigore

Dar cine o poate ști plecînd ?...

Un servitor (*care a intrat*)

Trăsura este gata !...

Grigore

Prea bine ! Viu îndată !...

(*servitorul ese ; Grigore coboară scena*)

Trecutul meu, adio ! adio !... Altă dată

Eram în aste locuri atît de fericit ;
 Acum imi va rămâne chiar pieptul pustiit ;

Dintr'ânsul va dispăre speranță, bucurie,
 Sfârșitul meu de astăzi mormântul o să fie!...
 S'a stins și cel din urmă moment când mai speram!
 Nici milă, nici iubire n'am dreptul să mai am...
 Nici lacrimi n'am putere din ochi-mi a mai storce!...
 Cum plec acum, o! Doamne,—și cum mă voi întoarce!
 (*revenind spre Matilda*)

Adio dar, Matildo; adio, draga mea!...
 Mă duc!...

Matilda (*cu intenție*)

La revedere!...

Grigore

O! Da!... Ne vom vedea
 Cât de curând; cu toate că nimenea când pleacă
 Nu știe câte zile pe drum o să petreacă,
 Sau chiar, de se va întoarce de unde a plecat!...

Matilda (*cu imputare*)

Cât ești de trist, amice!... De ce ești îngrijat?
 Căci tatăl tău, fiu sigur, o să se facă bine,
 Și apoi te vei întoarce acasă, lângă mine...

Grigore (*cu durere*)

Matildo!...

Matilda

Da!... Matilda! Femeia, sora ta!...
 Eui am curaj!... Fii vesel, și nu te intrista!
 Adio!... Până-atuncea voi sta fără năcetare
 Colă, și toată vremea voi trece-o'n așteptare;

(*Arată fereastra*)

Și dis de dimineață, în drumul tău privind,
 Îți voi eși înainte, când te-oi vedea venind!

Grigore (*cu un fel de speranță zadarnică*)

Să fie cu puțință?...

Matilda (*cu mândrie*)

Grigore!... Ți sânt soție!...

Grigore

Gândește-te la mine, și-atunci cu bucurie
 Voi aștepta momentul să mă reîntorc! Mă tem
 De neagra gelozie! Dar vezi, așa suntem
 Noi,ăștia-amorezații: amorul te urmează,
 Și când îți pu credința într'ânsul, te trădează!...

(cu putere)

Dar, dacă tu, femeie, mai înșela,—atunci
 În groapa veciniei de vie să te-arunci!...
 Momentul răzbunării ar fi o grozăvie...
 Dar, tu, nu ești în stare să faci o infamie,
 Nu este-așa ? Oh! Vino, în brațe să te strâng!...
 Stupida gelozie de ce nu pot s'o 'nfrâng!...
 Vezi tu, sînt pentru tine gelos, nebun, fanatic,
 Amorul meu, Matildo, e fioros, sêlbatic,
 Dar te iubesc!...

(o strânge la sîn cu putere)

Aproape de sînul meu,—așea!...
 Așea ! O sêrutare !... Privește 'n fața mea!...
 Vorbește-mi!... Ce dulceață, ce zimbet, ce privire!
 Dar cine n'ar coprinde în tine-o fericire?...
 Vezi tu, ași vrea Matildo să nu mă mai gîndesc
 La moarte ; căci pe tine iubindu-te, trăesc!...

Matilda (in brațele lui)

Grigore?...

Grigore

Oh ! Matildo ! Adio !

(o sărută)

Âncă-o dată!...

(Se smutge repede din brațele ei și se îndreapteză spre ușă)

Rămâi!... Și fii cu minte... Să nu fii îngrijată ;
 Căci te iubesc!... Adio!...

(ese repede)

SCENA V

Matilda (singură)

Sêrmanul om ! S'a dus!...

Din ceia ce'l așteaptă, nimic n'a presupus!...
 La dînsul, tot s'arată mai negru de cum este,
 Dar vorba lui, în faptă, rămâne o poveste!
 În cinci-spre-zece zile se crede și 'ngropat!...
 Ce prost e căte-o dată și omu-amorezat!
 A ! De-ar putea să știe ce soartă îl așteaptă,
 De sigur, întristarea i-ar fi destul de dreaptă!
 Ași vrea cu toate-acestea să'l pot iubi ; dar vai!...
 Când datoria 'ți cere amorul, nu 'l dai!

(Încet)

Oh ! Da !,.. Aștept pe Victor să fie 'n'ăastă seară...
 Voi face ca măhnirea din ochii lui să peară...
 Il voi lua în brațe și vocea-i de copil
 Mă va chema pe nume, iar pteptul meu, azil
 Al flăcării ce arde în peptu-i nebunatic,
 Va bate cu putere. Al buzelor jeratic
 Se va topi cu 'ncetul prin sêrutări, și el
 În brațe va coprinde mijlocul meu ; ast-țel
 Legați prin corp și suflet, prid vlată și simțire
 Vom trece-o noapte 'htreagă în lungă fericire.
 ... Și ce ? Grigore, n'are destul viața mea,
 Când zile nesfârșite sânt tot a lui ?... Ce vrea
 Mai mult ? Și el, când este stăpân pe-a mea ființă,
 N'am dreptul de-o potrivă să am și eă voință,
 Să am și eă putere asupra unui om,
 Pe care să 'l consider mai mic ca un atom,
 Dar el să fie mare, frumos, iubit și 'n mine
 Să vază-o zeităte cu forme dulci, divine ?
 A ! Nu mai pot ! Iubire !... Imi trebuie ! O voi !...
 O simt !... Și iat'o, vine iubirea 'ntr'un convoi
 De ânger ! În mijlocu-i e Victor ; c'o priyire
 Stă pare ca să soarbă nebuna mea simțire !
 — Oh ! Vino !... Vino ânger iubit, și fă să zbor
 Pe aripele tale, cum zboară al meu dor !...
 Iubit copil ! Cu densusul, de friguri sânt răpită
 Și tremur, ênsă 'mă place ! Dar cât sânt de măhnită
 Când staă lângă Grigore.—Bărbatul e bărbat !...
 În brațe tot-d'auna îl ai, și ne'ncetat
 Ți-e gându la un altul, pe care 'l vezi departe
 Și 'ți pare că o lume de densusul te desparte !
 Orî cum, Grigore este bogat, virtos, blajin
 Și devotat ; cu densusul legând al meu destin,
 I-am dat prietenia și n'am voit vre-o dată
 Să'l véz, cum este astăzi, cu inima 'ntristată.
 Din contra, tot-d'auna, cu bine 'i-am vorbit...
 A cui e ênsă vina, de nu l'am și iubit ?
 Nu știu !—Iubesc pe Victor ! Dar densusul mă iubește ?
 A ! Iată suferința ce-amar mă chinuește !
 Să vezi un om, ce 'ți spune c'un foc Dumnezeesc
 «Ești cea dintăiă femeie pe care o iubesc !...»
 Când știe foarte bine că nu ești pentru densusul

Tot ast-fel, și când fața 'ți-a vestejit' o plânsul
 In șapte ani de zile !...—De ce nu pot să știu
 Ce cugetă într'ensul, în brațe când îl ții !

(Se apropie de fereastră și ascultă)

Aud în depărtare un zgomot ce descrește....
 Trăsura—abia se vede; dispăre, se 'nvelește
 In negurile nopței... S'a dus!... Adio dar
 Grigore ! Ai un tată și ești al său vlăstar ;
 Dar eu ce n'am pe nimeni, sunt singură !—Ce 'ți pasă!...
 — «Ea poate sta prea bine și singură a casă!...»
 Ei!... Ce să fac!... 'Mă-e frică,—și n'ași putea să dorm,
 Când noaptea este lungă și patul meu enorm!...

(După o tăcere)

Semnalul!...

(Ea lampa și o ține cât-va ridicată la fereastră, ca să se poată vedea afară.)

El m'așteaptă!... Sânt sigură că vine.

(Lasă lampa și 'și pune mâinile pe inimă)

Oh! Cum îmi bate pteptul și inima! Ce bine
 E să iubești, atuncea când poți să fii iubită!...

(Ascultă; cu bucurie)

S'apropie!... E densus!... Ce oră fericită!...

(Micșorează lumina lampeii și aleargă spre ușă, pe care o deschide; Victor intră, condus de-o servitoare, care se retrage imediat)

SCENA VI.

Matilda, Victor, apoi Grigore.

Matilda *(cu brațele întinse)*

Iubitul meu!...

Victor *(aruncându-se în brațele ei)*

Matildo!...

Matilda

Cât te iubesc! Te-ador!...

Privește-mă,—vorbește-mă!... Copil încântător!...

Mă așteptai?

Victor *(Ducându-se la fereastră)*

Ascultă, colò în umbra-adâncă

A nopței, până-acuma te-am așteplat și încă

Imi tot ziceam: Amorul femeilor e rar

Și de 'l găsești la vr'una îl afli foarte-amar!

Precum ți se întâmplă de vezi câte-o floare
 Născută 'n dimineață, sub razele de soare
 Și respirând parfumul-i, îl afli 'mbătător,
 De și ascunde într'ensul un suc otrăvitor;
 Tot ast-fel și amorul când crezi că e mai mare
 Găsești că 'n el ascunde otrava cea mai tare.
 Femeia cea mai dulce la chip și la cuvânt
 În sufletu-î de piatră ascunde un mormânt.»
 Vezi tu, aveam dreptate să cuget rău de tine...
 O lună d'așteptare, de lacrimi, de suspine,
 Să nu te văz, și noaptea din somn să mă deștept
 Să 'mî pară că te afli legată de-al meu piept,
 Iar vocea ta să 'mî spue că ești a mea și 'n urmă,
 Cu spaima și durerea ce visurile 'mî curmă,
 Să cuget că un altul se află 'n locul meu!
 De-ai suferit, Matildo, ce-am suferit și eu,
 O! Spune-mî, căci atunci ași ști că'mî dai dreptate
 Ca să 'ți vorbesc acuma cu-atăta răulate.
 Dar nu!... Viața noastră nu este la un fel:
 Eū singur sunt în lume și tu trăești cu el!...
 Eū singur tot d'auna zdrobit de umilire,
 Mă afli prea departe de-a voastră fericire!

Matilda, (cu imputare).

Ingratule! Ia seama la ceia ce vorbești!..
 De-amorul meu, de mine, poți tu să te 'ndoești?

Victor

Te 'nșeli! Mai adineauri, când stam colo în umbră
 Și am văzut semnalul lucind în noaptea sumbră,
 Oh! Câtă bucurie de-o dată am simțit!

Matilda

De-amorul meu, răspunde, și atunci te-ai indoit?.

Victor

Oh! nu!. cu toate astea, pe vremea asta rece,
 Pe viscol, pe zăpadă, putea să nu mai plece...
 Și, mă temeam;—din toate, speranța 'mî rămânea,
 Dar dese ori, speranța te 'nșeală tocmai ea!...

Matilda

Afară este viscol și ninge, ai dreptate;
 Ai stat atăta vreme în frig; ți-or fi 'nghetate
 Picioarele!... Dar vino, sērman copil,...

Il duce de mână în fața sobei, îi arată să șează pe un fotoliu și apoi șeade și dânsa pe un taburel, la picioarele lui.

Stai jos!...

Apropie-te bine de foc...

(Dezmerdându'l).

Esti friguros!...

Dă-mi ochii!.. Vreau într'ânșii s'adorm a mea privire,
Căci muța 'n ei s'ascunde întreaga-mi fericire!
Știi tu c'amorul nostru e azi un lucru rar?..
M'am măritat, dar traful îmi esto foarte-amar;
Căci totul ne desparte!..

Victor *(Cu amărăciune).*

Și mai ales bărbatul!.

Dar, cine este oare de vină? — Vinovatul
Nu sunt nici eu, nici dânsul,...

Matilda

De ce?.,

Victor

La tine sta

Să nu primești!

Matilda

Ce lucru?..

Victor

De-a nu te mărita

Cu dânsul!...

Matilda

Știi prea bine, c'a fost cu neputință.
Puteam eu oare altfel să-î mai inspir credință,
Să 'l fac să nu mai aibă nimic de presupus?
Ce vrei!. Era unicul mijloc!. Ș'apoi 'ți-am spus
Că e bogat.

(cu vocea mângăetoare).

In lume, te-ador numai pe tine;

Dar tu nu poți, copile, nimica pentru mine,
Decât să 'mi dai amorul.....

Victor *(sculându-se).*

Matildo!..

Matilda

Ce? Te superi?..

Știi bine o'adevărul te face ca să suferi;
Dar n'ai destul amorul și 'ntreaga mea ființă,

Pe care-o chinuește o crudă suferință,
 Știind că ne desparte un ticălos destin?
 Odihna vieții mele, nu 'ți este pe deplin
 Incredințată?. Spune-mi, bărbatul meu ce are
 În schimbul bogăției și-al numelui, pe care
 Il port? — O viață tristă, nesigură, în veci
 Sătulă de mizerii și de cuvinte seci;
 Pe când, în tot d'auna, tu ai găsit în mine
 Plăcerea, frăgezimea, amorul; — vezi prea bine
 Că 'mbrățișez ș'acuma genuchiul tău. .. Ar fi
 Păcat să ne mai plângem, când știi că 'mă-ăș jertfi
 Chiar viața pentru tine!..

Victor

Da uiți... ești măritată..

Matilda

Adevărat, o soartă pe-atât de blestemată,
 Pe cât a fost și ziua în care m'am născut.
 Tu știi destul de bine ce fel s'a petrecut
 Căsătoria noastră.... Biserica în care
 Ne-am cununat, și astăzi o ved cu 'nfiorare.
 Feriți, — în noaptea neagră, — ca niște făcători
 De rele, și cu fruntea muiată în sudori,
 În fața un i preot, a căruia privire
 Părea că tânguește a noastră însoțire,
 Cu inimele triste, cu ochii prefăcuți,
 Nainte-a căți va oamenii, streini, necunoscuți,
 Ne-am dat cuvântul sacru, pe lege și credință,
 S'avem în lume-o soartă, un cuget, o voință;
 Dar, tot în noaptea-aceia 'ți scrisesem : „te iubesc“
 Și, iată jurământul pe care 'l consfințesc.

Victor

Așa e; ênsă omul acesta....

Matilda

Zi 'naintei!

Mărește-mi suferința cu asprele ți cuvinte....
 A! vrei să zici că omul acesta mi-e bărbat?
 Dar nu 'l iubesc! Mi-e silă de dânsul!

(Il îmbrățișază)

Ești ingrât!...

Victor

Oh! Iartă-mă, Matildo! Ved bine c'ai dreptate,
 Că eu de la o vreme 'mă fac idei ciudate,

Când tu ești cea mai scumpă dintre femei, și 'n loc
Să te iubesc, eu 'umblu să sting sublimul foc
Ce arde-a ta ființă setoasă de iubire.

(O sărută)

Acum, mai ești mahnită?

Matilda

Din contră! Fericire
Mai mare, nici o dată ca astăzi n'am simțit!
Cât te iubesc!...

Victor

(Zmulgându-se din brațele ei)
Crezi oare, că n'am fost urmărit
De cine-va?

Matilda

De cine?

Victor

Aud un pas prin curte. . .

Matilda

Fricosule! nu-î nimeni!... Minutele sunt scurte
Și temerea le face mai mult a se scurta.
Apropie-te!...

Victor

Iată! De de m'ași spăimânta?...
Vorbește-mi ce trecutul în care 'ntăia dată
Me-am întâlnit, — de seara cu stele 'ncoronată
Când inimele noastre întâiu s'aū înțelese.
Ți-aduci tu oare-aminte, pe atunci, eu mai ales
Eram timid; cu toate că'mi cunoștea' iubirea.
Ce repede se duce și timpul! — Fericirea
De-atunci, era mai mare ca astăzi; căci acum
De așteptăm să plece bărbatul tău la drum,
Atunci în fața lumii, n'aveam de nimeni teamă.
Ași fi dorit mai bine iubirea mea să geamă
În piept innăbușită!...

Matilda

Ești prea posomorât
În astă-seară!...

Victor

Oare, n'am dreptul să m'arăt
Ast-fel? Afură ninge, căci nu e primă-vară,
Și sufletul se strânge ca frigul de afară.

Matilda

Ce'ți pasă!. Focul arde în sobă, ș'amândoi
 Îi vom mări căldura cu flacăra din noi;
 Odaia este 'nchisă și eu sunt lângă tine.

Victor

Așa e; ênsă focul, odaia, tu în fine,
 Având o altă soartă, aveți un alt stăpân,
 Când eu, nu pot aicea și mâine să rămân.
 Ș'apoi, în noaptea asta, acuma chiar, de unde
 Pot ști, că după ușă hērbatul tēu s'ascunde,
 Și....

Matilda

Nimenea nu știe că ești aci!...

Victor

O crez!

Căci alt-fel ce m'ar face aicea să mai șez?...

Matilda

Atunci?...

Victor

Cu toate-acestea, sânt trist și mi se pare
 Că inima-mi presimte o neagră întâmplare.

Matilda

Ascultă,—nici o dată nu te-am văzut ast-fel;
 Gonește-ți întristarea; fii vesel; șezi nișel
 Alături cu mine.

Victor

O! Doamne! D'astă dată
 E cine-va!... Ascultă!...

Matilda

Dar nu e nimeni!

Victor

Iată!...

Aud un pas ce vine încet...

Matilda

Ți s'a părut.

(se aude un ceasornic bătând în depărtare)

A! Iată este ceasul ce tocmai a bătut.

Victor.

Ce ceas să fie-acuma?

Matilda.

E miezul nopții!

Victor.

Ceasul

Misterelor.... Mi-e frică! Presimt..... ascultă pasul!

Matilda.

Dar ești nebun !.....

Victor.

Ascultă odată, când îți zic.

Matilda.

Ei bine, nu e nimeni, eă nu aud nimic.

Victor.

Matildo!....

Matilda.

Ce?

Victor.

Matildo!... E cine-va,.... s'oprește.....

Matilda.

Ei, să sfârșim odată cu frica ta!.... Privește!....

(Deschide ușa de perete; – Grigore apare în pragul ușei, Matilda se dă înapoi cu groază).

Ertare!.... Ertare!.....

Grigore.

(cu un pistol într'o mână și cu o biciușcă în cea l'altă).

E prea târziu!.....

(In sală se face zgomot. Grigore trage pistolul; Matilda cade pe un fotoliu)

Veniți!

Voci de afară.

Grigore! Unde este?

Grigore.

Aicea sânt!.....

SCENA VII.

Grigore, Matilda, Victor, George, Petre, servitorii.

Grigore.

Priviți!

(Victor vrea să fugă, Grigore îi ese înaintea, îl lovește cu biciușca peste obraz).

Petre.

Dar bine, pe aicea a fost cam grqșă gluma!

Grigore, (lui Victor)

Ești, Domnule!

(Victor vrea să se repeadă la Grigore, șervitorii îl opresc și 'l duc afață)

George pipăind pe Matilda

E moartă!

Grigore (Lui George)

M'ai înțeles acuma ?...

George

E 'ngrozitor !...

Grigore

Ce 'mă pasă de-al lumei veridict !....

Justiția mă iartă !..... Priviți: Flagrant delict !.....

(Cortina se lasă).

Fine.

Th. M. Stoenescu.

Ruine, locuri însemnate și priveliști Dobrogene,

D E N I S - T E P E .

Colnicul mării.

V.

În câmpiile occidentale ale centrului Dobrogei de la Sarichioi la Babadag, întâlnești în cale mulțime de colnice acoperite de tufiș des ca peria ; vălcele împodobite de-o iarbă mănoasă plină de flori și de mirozne, dar întâlnești și mulțime de piscuri pleșuve, de dealuri în care pătura și năsipul ies până la suprafață, formând niște vine mari alburii și cenușii în spinarea dealurilor.

Ici, natura viguroasă, plină de viață și mândru împodobită—colo, natura seacă, pietroasă, uscată și plină de năsipuri.—Aceste contraste apar călătorului în distanțe mici și nesimțite, în cât repeziciunea și abundența acestor schimbări de panoramă naturală te atrage și te 'ncântă.

Trecând iute prin deschizăturile ce'ți lasă apropierea și capriciul dealurilor și-a colnicelor : acum te vezi într'o vălcea însemnată, încinsă de dîm-

burî verzi și mănoase, împreunate iet-colea cu pădurice tînără; acum de-odată toată privilegiștea să 'nchide, orî-ce vegetație dispore și două colnice pleșuve și țuguete își închid orî-ce perspectivă, arătându'ți în apropiere coastele lor cu vine de pîtră și nisipurî ! Câte-odată adevăratele stîncî rêsar din costele lor, ascunzînd orizontul și oprindu'ți privirea la doi pași de D-ta !

Dar iată-ne 'n fine venind de la Constanța, ajunși într'o deschizătură mare 'n fața Zimbilului și 'n apropiere de Congaz și Hagilar. Parca'ă fi intrat pe poarta unui minunat amfiteatru format de o mulțime de colnice și dealuri, unele mai mari de cât altele și ale căror vîrfuri încoronează de jur împrejur orizontul.

În pragul porței, la dreapta să 'ntinde un șes mare ce se pîerde 'n fund în apele lacului Razin, lac cu ape sărate ale cărui fețe albastre în zarea depărtată, samănă cu o cordea desfășurată și strălucitoare în întinsul câmpiilor.—Aci sticlește 'n depărtare, la razele unui soare de vară, cetatea Genoveză, de veacuri martoră încălcărelor și nenorocirelor Dobrogei. Ea își scaldă picioarele de pîtră în apele albastrii ale Razinului, iar umerii săi giganticî să sprijinesc de niște prăbușituri de pămînt pîetros, ce să ridică ca un pîrete alb în tot lungul adormitului lac.

De acest pîrete puternic, să sfărîmatu adese-orî vijeliile lacului întărîtat de furtunile nordului.

La stînga noastră să rădică un colnic drept în picioare, nalt și format ca o tăietură de pîrete, un fel de zid colosal de pămînt, rîdicat perpendicular din sînul șesului și de la picioarele noastre până la o înălțime de 200 metri. Un viteaz stînd călare pe cel mai mîndru și mai voinic cal pe vîrfurile acestui colnic nalt, n'ar apărea ochilor noștri de cât ca o jucărie de copii. Acest colnic înalt, gol și pleșuv, deal uriaș ale cărui pîntece se 'nvîrteesc ca 10 kilometri în juru sîu ; acest zăgaz puternic pare anume rădicat acolo pentru a ținea piept apelor Mării Negre și vijeliilor Razinului; a fost odată, pe cînd se povestea poveștii minunate, acoperit de apele Mării-Negreî ; pe vîrfurile sîu ancorat odată corăbiile călătore spre Constantinopol și Marea de Azoff.

Din gură 'n gură, din bătrîni în copii, s'au tot povestit faptul, așa că, acest colnic ce se găsește 'n inima Dobrogei la 40—60 kilometri de Marea-Neagră fu botezat de generațiile trecute cu numele de *Denis-Tepe*, colnicul mării.

Și generațiile de astăzi cunoscînd colnicului această numire dată din vechi, privesc uimite la el, și se 'ntreabă cu 'ngrijire, dacă nu cumva Marea-

Neagră va veni vr'odată să sêrute și se 'mbrățișeze copilul părăsit din sî-nurele ei lichide. — Inspăimântătoare perspectivă pentru tot ce viețuește acum în câmpiele Dobrogei !

Dață 'ntrebî pe Dobrogeniî de astă-zî de unde și cum s'a putut în-tărî această stranie credință : că valurile Mărei-Negre s'ar fi odihnit cât-va pe Denis-Tepe?... Atunci ei 'î răspund cu siguranță, că pe vîrful aceluî colnic uriaș, zace și până astăzi ascunsă 'n pămînt o probă irecuzabilă de egzistența de-odinioară a Mărei-Negre pe vîrfurile colniculuî. Ei 'î povestesc, că acolo, pe vîrful colniculuî, se află o ancoră mare cu lanțul ei de fer gros cât triunchiul de gârneață, și de-o greutate așa de mare, că nici o putere omenească nu l'ar fi putut sui la acea înălțime ; că chiar dacă s'ar fi putut așa ceva, totuși nu egzistă nici o cauză pentru care s'ar fi rădicat acea ancoră acolo.

Că, acea greoaie și veche rămășiță a unei lumî plutitoare, n'au putut strêbata pân'acolo, decât plutind pe Marea-Neagră. Cine știe ce vijeliî cumplite aũ rupt ancora corăbiei care s'adăpostise de furtună 'n acele locuri ! Cine știe câte bogăți și câte suflete s'aũ pierdut și s'aũ sfărmat în acea noapte de neagră vijelie pe 'nălțimele lui *Denis-Tepe* !

Călătorul viind din Constanța și făcându'și drumul pe dinaintea acestuî colnic spre Enichioi, îl apucă frica, gîndindu-se la toate cele 'ntêmplante și povestite despre *Denis-Tepe* ; El se uită cu îngrijire când la 'nălțimele pleșuve a lui *Denis-Tepe*, când la cordeaua albăstrue ale Razinuluî ce se desinează în zarea depărtată. Mirarea 'l cuprinde la ideia că aceste două lucruri aũ fost odată 'mpreunate. Povești, istorioare de copii, își zice călătorul și trece 'n drumul sêu pe jumătate uimit și gînditor. El se trezește aproape de Cataloi la 10 kilometri depărtare de poalele înaltuluî *Denis-Tepe*. Și ajungênd aice, uimit și gînditor, călătorul se 'ntoarce se mai dea o ultimă ochire colniculuî plin de povești fantastice. — El zărește atunci în depărtare pe deasupra dealurilor un ceaun grozav de mare întors cu fundul în sus, un fel de căciulă uriașă pusă pe creștetul unuî deal înalt.

Așa se vede *Denis-Tepe* pe la jumătatea drumuluî din Cataloi la Enichioi.

PRISLAVA

Antică cetate.

VI.

La șease kilometri de Tulcea, în josul Dunărei, iea naștere cracul Dunărei numit Sf. Gheorghie ce să varsă în mare la 25. Kilometri de sub Su-

lina, formând o gură a Dunărei. — Pe acest braț al Dunărei și la depărtare de nouă ki.ometri de Tulcea se află situată *Prislava*, sat așezat pe ambele lăi malurī și populat actualminte de romāni.

Pe la 1852 partea satului de pe malul stīng al Dunărei era 'n stāpānirea Rușilor, și cu ocazia rezboiului din 1854, *Prislava* sā despopulā cu totul, rē-māind numai o colibā de pescar.

· Ea s'a repopulat ēnsā 'n urma rezboiului.

Prislava este așezatā pe ruinele unei vechī întāriri, ce aū fost cerce-tate de cātrā d-l Fridrih Weickum.

În 1852, pe malul stīng al Dunărei se găseā zidurī de cetate pe teren bāltos, începēnd din Dunāre pānā la 150 metri spre nord de satul *Prislava*. — Din fundamentele acestor zidurī s'a scos în 1854, o mulțime de pīatrā pa-tratā de 1¹/₂ metri înālțime și de 50 pānā la 60 cent. grosime; ea a fost luatā de orașul Galați și Brāila. — Pe aceste pietre nu s'āu gāsīt inscripțīi. — Locuitorīi *Prislavei* posedāu monete antice gāsītē în sāpāturile făcute.

Pe la 1860 se mai scotea āncē asemenea pīatrā dar în micā cantitate și la o adīncime de un metru de la suprafața pāmēntului.

Partea malului drept al Dunărei din fața cetāței este format de-o stīncā de argil ce resare din Dunāre lāngā brațul Sf. Gheorghie, cu-o înālțime de 30 metri 'n partea ei nordicā; pīatra acestei localitāți este cunoscutā sub numele de *Grau-Wache*.

Cea întāi ecstracție s'a făcut de comisia Europeanā a Dunărei.

Partea de sud este ceva mai largā și mai înclīnatā de cāt cea nordicā, formānd o limbā de pāmēnt de 400 — 500, metri lungime și care s'oprește 'ntr'un val de pāmēnt și-un șanț adānc; acest val cu șanțul de lēngā el sea-mānā cea din urmā lucrare a întāriri cetāței din *Prislava* din partea sudicā.

În acea limbā de pāmēnt se găseesc și astā-zī mulțime de fragmente de oale, urme de zidurī, pietre legionare, sacrofagiurī etc.

Partea *Prislavei* de la ost și vest este bāltoasā, āșa cā 'n timpul inunda-țielor, apele cuprind *Prislava* de treī părți, formānd o peninsulā 'n Dunāre.

Suprafața întregului teren fiind compusā din pāmēnt plin de cenușā, cār-bunī stinși, pīatrā și fragmente de oale, ne învederează cā actuala *Prislava* stā așezatā pe ruinele și remāșițele unor teribile incendiurī.

Prislava este dar de-o mare însemnātate arheologicā, și e mai mult de cāt probabil, cā făcēndu-se niște cercetārī locale de oameni specialī prin sā-pāturi sistematice, s'ar putea găsi neīndoelnice urme de egсистенța unei colo-nie romane din cele mai vechī timpuri. — Aice 'n *Prislava* actualā, pe limba

de pământ ce se 'ntinde 'n Dunăre, înconjurată de ziduri, de un val de pământ și de un șanț adânc, trebuia să fi fost o vechie fortăreață romană, punct de întărire și observare pe malul drept a Dunărei în Scythia sau Moesia inferioară.

Insemnătatea strategică a stației de la Prislava reiese mai cu seamă din aceea că ea, este un inel a lanțului de întărire și colonizare, începând de la Iglitza (Troësmis) pe malul drept al Dunărei, mergând prin Isaccea (Noviodunum, Niculițel, Hora Tepe, (Tulcea) ș'apoï Prislava, Cetățușa și Mahmudia pe brațul Dunărei Sfântul Gheorghe;—Așa că 'n tot cursul Dunărei de la Troësmis până la apropierea gurelor sale, să constată un lanț ne'nterupt de întărire și colonizări romane pe malul drept al fluviului.

Cu un material atât de bogat și cu puțină stăruință și bunăvoință, învâțații noștri ar putea reconstitui istoria antică a Moesiei inferioare și-a da lumii științifice o lucrare de cea mai mare însemnătate.

BAȘ-CHIOI.

(Vânătoare la turturele).

VII.

Partea muntoasă a Dobrogei în șiragul ei de colnice, când pleșuve când îmbrăcate cu păduri, culminează 'n partea Babadagului cu muntele *Pomsil* ce are o înălțime de 1.100 picioare de—asupra mării, prin urmare cu 800 picioare mai înalt de cât cunoscutul colnic *Denis-Tepe*. (1) Satele Cinili și Alibechioi, situate la poalele Pomsilului posedă una din așezările cele mai romantice și lovesc privirea călătorului prin sălbătăcia împrejuririlor lor. Sute de colnice, unele mai rotunde de cât altele, unele mai ascuțite și mai gârbove s'au întretăiate de râpi adânci și acoperite ici colo cu păduri seculare. Privirele călătorului să preumblă cu plăcere din virfurele Pomsilului până 'n coastele lui *Kereș-Baim*, muntele uriaș, în jurul căruia se 'ntinde o pădure deasă și seculară 'n care securea și toporul au deschis pe-alocurea câte-un drumușor îngust și șerpuitor.—In inima acestei păduri să resfață pe-o rădăcătură de dîmb satul *Baş-chioi*. El este locuit numai de Bulgari; posedă o biserică a căreia cruce, pe timpul unei zile senine, călătorul ce vine din Nalbant, o zărește la 8 kilometri lucind pe creștetul colnicului.

Din toate părțile fișnesc, în această localitate, izvoare cu apă rece și

1) Vezi § V.

limpede ca cristalul; unele șerpuiesc cu tainic murmur prin fînețele înflorite, altele se azvêl rșotogolindu-se prin râpele și văile adânci.

Livezile și viile și fac loc în deschizăturile și ochiurile pădurei; iauri, ogoare semănate, împrăștiate ici-colea pe coastele colnicelor își clătină voios coamele lor verzuî la adierele răcoroase ale vântului.—De departe ochiul călătorului distinge aceste sēmănaturi ca niște pânze ținse de felurite culori pe colnice și păduri.

În această răcoroasă și verde retragere se găsesc și stoluri de turturele.

Aceste plăpânde paseri, despre care ne vorbesc poezii, cântând curățenia și fidelitatea amorului lor, să găsesc aicea în stoluri de șute de perechi, primblându-se pe colnicele și dumbravele de la *Baş-chioi*, jucându-se prin râpele sale adânci și adăpându-se din izvoarele lui răcoroase.—Pădurea bătrână primește în sînul ei cuiburile și progénitura plăpânderor turturele.

Cu toată mulțimea cea mare a turturelelor, după spusa unui bulgar din localitate, ai putea să astupî râpele satului, totuși aceste locuri retrase, pa-adormite și pustii, căci nici un cântec nu se aude resunând în sînurile sale.—Turturica gurue, ea n'are cântec. — Ea fiind paserea singurătăței și a locurilor tainuite de păduri, de lunci și crânguri, ea sârmana n'are nici o protecție.

Când vine iarna, și când ea pornește pentru țeri îndepărtate și calde, nimeni nu jelește după dînsa; și când ea revine primă-vara, nimeni n'o așteaptă nici să bucură de venirea ei; de aceea, nici Bulgarii din *Baş-chioi* nu fac nici un caz de dînsa.

Nu este tot așa ênsă și pentru vestiții și sprinteniî vînători ai Tulcei; acești neîndurați dușmanî a vietăților înaripate așteaptă cu-o furie lacomă sosirea lui 15 August. Ei știu că la această dată turturelele cu toată progénitura lor de fii, nepoți și strênepoți, se adună prin pâlcuri, gătindu-se de plecare.

Ei, toți până la unul, să rēped la pușci și și umplu patrontașele cu șute de cartușe omorîtoare.

Apoi la ivirea zorilor, dacă te-ai duce pe un revărsat de deal din împrejurimile de la *Baş-chioi*, ai privi pe acești dibaci vînători, postați din distanță în distanță, care după o tufă, care după un copac, care într'o vălcea, care după o clae de fin sau de grâu, pândind cu istețime sosirea turturelelor.

Ele sosesc în cîrduri dese și voioase punându-se la zece pași de pușca vînătorului! Acesta trage și zeci de turturele rămân locului asasinat. Cîrdul pleacă speriat și s'oprește alocurea, dar ș'acolo un alt vînător le primește cu foc și plumb.

Zbuciumându-se ast-fel din loc în loc, turturelele sunt pururea surprinse și asasinate, până când țolba vânătorului stă să se rupă de greutatea cadavrelor înaripate, sau până când noaptea vine să pună capăt acestei teribile distrugerii.

S'au ucis într'o singură zi până la 220 turturele.—Cât mai este vreme, grăbiți spre *Baş-chior* ô voi ne'ndurați și ghibaci asinii a vietăților înaripate.

BEȘ-TEPE

Cinci dealuri-Mahmudia.

VIII.

La 17 kilometri de orașul Tulcea pe partea dreaptă a cracului Dunărei Sfântul Gheorghe, se găsește localitatea *Beș-Tepe*, cunoscută prin memoria bătăliei dată de Ruși Turcilor în rebelul de la 1828.

Cinci colnice așezate paralel cu cursul Dunărei întretăiate de văi ce se înșiră în mod pitoresc pe-o distanță de 5 kilometri ce se prezintă călătorului o privilește din cele mai romantice.—Cel mai înalt din aceste colnice în partea de Nord-Est a satului *Beș-Tepe* posedă 800 picioare de-asupra mării; pe vârfurile lui comisia Europeană-Dunăreană a așezat semnalele sale pentru scoaterea cursului Dunărei de jos.—Vasele călătoare pe Marea-Neagră spre portul Sulinei zăresc de la o distanță de 25—30 mile depărtașe, ca cel întei pământ, vârfurile lui *Beș-Tepe*.

Patru din aceste colnice au forma bombată cu pânțecă înclinată spre Dunăre și Razin, lăsând între ele văi adânci.—Cel mai nalt are un cap tuguat în forma unei căpăține de zahar.—Aceste cinci colnice sunt de calcar și pe partea lor nordică erau odată acoperite cu-o frumoașă pădure de stejar a cărora resturi cionțite, să poți vedea și astă-zi mergând până 'n malurile Dunărei.

Beș-Tepe este separat de malul Dunărei prin o așezătură (terase) de aluvion variând între 10 și 20 metri înălțime de-asupra Dunărei ș'având o lărgime d'un kilometru.—Cu puține zile 'naintea 'nceperii rebelului din 1877, un locuitor din *Beș-Tepe* a găsit aici capul unui *Elephant primigenus* (Mamuth), cel mai mare animal cunoscut din perioada anti-deluviană.

Aceste oseminte dupe cum asigură D-l Fridrih Weikum, au fost încredințate administrației Turce, care le depuse în podul conacului din orașul Tulcea.—Românii n'au găsit acele oseminte; nu să știe sigur ce-au devenit,—dacă au fost irostite sau expediate 'n Rusia de vr'un amator.

Localitatea *Beș-Tepe* a fost ocupată din vechi timpuri de o colonie română formând satul cunoscut până la 1850 sub numele de *Moldovan-Beș-Tepe*; De la acest an însă, satul acesta, fu declarat orașel și i-să dete numele de *Mahmudia* de la Sultân Mahmud.

În același timp s'așază un sat la margine cea l'altă a localității *Beș-Tepe* care luă numele de *Turc-Beș-tepe*.—În această localitate nu era înaintea rezelului Crimeei decât două fântâni și în colo loc pustiu.

De la 1850, de când *Moldovan-Beș-Tepe* luă numele de *Mahmudia*, satul *Turc-Beș-Tepe* să numește curat numai *Beș-Tepe*, fără nici un calificativ.

Mahmudia cu mult înaintea rezelului posedă o frumoasă biserică creștină ortodocsă-română. Zidită pe la 1836 de cunoscuta familie *Dobrogeanu-Gâscă* și anume de către bunicul actualului membru comunal în Tulcea *Vasile Gâscă*.(*)

Această vechie familie română era una din cele mai bogate a provinciei, și ea zidi cu cheltuiala ei cea dintâi biserică română ortodocsă 'n Dobrogea.

Pe la 1826, localitățile Dobrogei fiind foarte puțin locuite, apoi de și familia *Gâscă* avea reședința sa 'n Tulcea, totuși ea zidi biserică 'n *Moldovan-Beș-Tepe* ca fiind una din cele mai însemnate și mai populate localități creștine pe-acele timpuri.

Pe la 1846—47 orașul Tulcea căpătând o însemnătate mai mare și fiecare prevăzând viitorul lui prosper, familia *Gâscă* se gândi a rezidi biserică din *Moldovan-Beș-Tepe* în Tulcea, iarăși cu propria ei cheltuială. — Pe atunci Tulcea era *mudêrlîc* și mudir era *Husein Effendi*, iar vlădică era *Grigoriu* întru veșnică pomenire.—Biserica din *Moldovan-Beș-Tepe* fu strămutată n orasul Tulcea și redicată pe piciorul unui din colnicile orașului. — Ograda bisericeii la început era închisă și încunjuraată cu 220 stejari sdraveni și groși, care erau o rămășiță din puternicile păduri ce acopereau actualele colnice a orașului Tulcea, venind până în malul Dunărei. — Această biserică luă numele de Sf. Nicolae și prosperă iute dimpreună cu orașul: în ea s'au îngropat după câți-vă ani veuerabilele rămășițe ale Sfinției Sale Grigoriu, vlădica de Tulcea.

În 1878 Noembrie 23, această biserică deveni catedrala română a districtului Tulcea cu hramul Sf. Nicolae.

Pe la 1872 D-1 F. Weickum fiind ocupat la scoate niște note arheologice 'n localitatea *Beș-Tepe*, a luat următoarele note statistice:

În actuala Mahmudie (vechiul *Moldovan-Beș-Tepe*) erau 85 familii moldovene, 29 molocane, 30 lipoveni, 7 Turci și 113 tătari, în total 264 o-

(*) Fost membru în Consiliul comunal orașului Tulcea esiz din alegerile de la 1880.

geaguri sau case (*).—În actualul *Beş-Tepe* (vechiul *Turc-Beş-Tepe*) erau 83 familii moldovene, 25 Bulgare și 54 Tătare adică 162 ogeaguri sau case.

Astăzi în urma războiului Ruso-Turc din 1877—78 o mare parte a Tătarilor au părăsit localitatea, cu toate acestea, alte nouă colonii creștine le-au ocupat locul.

Mahmudia și *Beş-Tepe* sunt totuși cu mult mai mici de cât erau înaintea războiului din 1877.

Dar lucru mai însemnat în *Mahmudia* este încăși rămășițele unei antice cetăți romane.

Aici pare să fi fost cel mai înaintat punct al întăriturilor romane pe cursul Dunărei de jos, cracul Sfântului Gheorghe.

După mărimea cetății și situația ei pe cursul cel mai înaintat al Dunărei în Moesia inferioară, putem conchide că Romanii aveau în *Mahmudie* actuală o *castră statică* ale cărei urme au străbătut până la noi.—Cetatea era la malul Dunărei și pe coama celui mai înalt colnic despre *Beş-Tepe*.—Ea are la 125 metri lățime și pe 125 metri lungime toată încunjurată cu zid format în piatră de calcari și cărămidă.—Rămășițe fărâmate și foarte reduse din aceste ziduri se pot vedea și până astăzi.

În 1872, ele aveau, în partea lor cea mai bine conservată, o înălțime de trei metri pe-o lățime de 2 metri.—De jur în prejurul zidurilor pe dinafara cetății să află un șanț în pământ ce încunjoară cetatea ca o cingătoare re.—Acest șanț pe la 1872, când această localitate fu cercetată de cătră D-l F. Weickum, avea o adâncime de 5—6 metri.—În multe locuri șanțul astupându-se, a rămas numai ca un val de pământ —După cum se pare, acest șanț colosal trebuie să fie opera Genovezilor din timpul războaielor lor ca Turcii.

Pe piciorul nordic al colnicului celui nalt se află două *Tumuluse*. Aceste tumuluse pe înălțimele unde-au fost ridicate indică probabilmente drumul cetății, căci ele să pot zări mai din toate văile lui *Beş-Tepe*, precum și din câmpiile și bălțile ta-vegului Dunărei.

În ruinele acestei cetăți nu s'au făcut cercetări sistematice și priu urmare nu să poate spune dacă ele posedă inscripții antice, monete.—Totuși este cunoscut că în 1877, niște locuitori din *Mahmudia*, umblând după comori (cunoscuți în Dobrogea sub numele de „Comorari”) au găsit în săpăturile făcute niște *chiupuri* monstre, formate de pământ ars și aflate la o

(*) Orașelul posedă 16 dughene, o pitărie, un birou telegraphic, un Mudir cu doi zapei (jandarmi).

adâncime de-un stat de om.—Aceste *chiupuri* erau căptușite cu pânză pe dinăuntru și s'au găsit pline cu malai.—Malaiul avea culoarea neagră închisă ca și când ar fi fost ars; pânza din chiupuri s'a găsit ȳarășii cu totul arsă și neagră; nu rămâne îndoială ca vre-un incendiu a mistuit de mult această fortăreță romană, după cum incendiul mistuise odată antica și vestita cetate Troësmis.

Lipsa de pân' astă-zii a inscripțiunilor aruncă 'n întuneric nepătruns numele ce l'ar fi purtat această cetate. — Forma ei ênsă, grosimea zidurilor, cimentul întrebuițat la lucrarea zidăriei, compus din *var* și *cărămidă pisată*, tumulusele, ș'apoii situația strategică a cetății ca sentinelă înaintată a fortificațiilor romane din Moesia inferioară pe malul drept al Dunărei, toate aceste ne'ntăresc în credința că 'n Mahmudia zac în adevăr ruinele unei antice cetăți de proveniență romană

Este dar ocaziunea ca să rugăm pe oamenii noștri de știință a se interesa de-această localitate și-a face ș'aicea săpăturii sistematice pentru descoperirea tezaurului de anticități ce Mahmudia poate să păstreze 'n sînurile sale.

Const. P. Scheletii.

CU MORTII...

Cu viii nu măi am de-a face
De mult !
Și foarte-ades când totul tace
Chiemând pe morți ce zac în pace
I-ascult !

Din gropi ei vin și mă 'nconjoară,
Ei vin !
Când liliacu 'n noapte zboară
Când ceru 'n umbră se 'nfășoară
Deplin !

Din lumea lor necunoscută
Răsar,
Și de'mi șoptesc c'o voce mută
Poema cea nepricepută,
Trăsar !

Îi simt pe loc ce aŭ să vie,

Căci sŭnt

Ca un parfum de vecŭnicie

Saŭ ca o flacăre-albăstrie

In vânt!

Pe zidul alb de la odaie,

Urcând,

Le vĕd uşoara lor văpaie

Verzute, oaichieş, bălaie

Pe rĕnd!

Cu totul osebiţi de lume,

Uşori

Plutesc şi n'aŭ să se consume

Suavi ca nişte dulci parfume

De flori!

Din molecule nevĕzute

Ţesuţi,

S'amestecă pe întrecute

Gustând plăceri necunoscute,

Tăcuţi!

Acea imensă voluptate

N'o ştiu!

Dar sufletu'mi le este frate

Că 'n faţa lor din aripi bate

Mai viu!

Iubind simţirea ce mă poartă

Spre ei,

Sŭnt insetat de-aceiaş soartă

Căci nu se află 'n lumea moartă

Mişei!

O! Morţi frumoşi, veniţi într'una...

Cu voi

Nu vine ura nici minciuna

Ca să stirnească iar furtuna

Din noi!

Al. A. Macedonski

V R E A M

Vream de mult, o poezie
Ca să'ți scriu și să'ți trimet
Să'ți mai spuî prin ea și ție
De-al trecutului regret.

Să'ți mai readuc aminte
De amoru'nflăcărat
De-ale noastre dulci cuvinte
Când întâi ne-am sărutat.

Ênsă vrënd să 'ncep a scrie
Simt din ochi că'mi izvoresc
Lacrimi calde pe hărtie
Și-o poemă 'nșiruesc.

'Ți-o trimit acum și ție
Scrisă ast-fel cum o vezi,
De vreî, scrie-mî și tu mie,
E ușor s'o imitezi!

Al. Slăniceanu.

BARBA LUI STEFAN' ÇEL MARE⁽¹⁾

Comedie intr'un act de G. BARONZI.

— Urmare —

Stelica.

Dar nu 'mî răspunzi la ce te-am întrebat ?

Bemol.

Ești grațioasă ca un palat împărătesc.

Stelica, a parte.

Ce Dumnezeu! mi se pare că e surd săracul de el ! (tare) Este dar adevărat
că mă iubești !

Bemol.

Ai niște ochi strelucitori ca două ferestre ale unui salon din paradis.

Stelica.

Foarte mulțumesc, dar eu alta te-am întrebat.

Bemol.

Nu pot să exprim cea ce se petrece în interiorul meu.

Stelica.

Interiorul sêu!—Dar asta nu mă interesează de loc.

Bemol.

Simț o revoluțiune în mine gata să izbucnească.

Stelica.

Ce spui? se îngroașă gluma!

Bemol.

Ajută-mă; am nevoie de ajutorul d-tale.

Stelica.

Cum nu! așteaptă până la moșii cei verzi. — Cu toate acestea e un om cu avere, după cum am aflat; apoi mă iubește și, afară de asta, e și surd; toate acestea 'mî convin prea bine. Pecat că nu e și orb, ce mai bărbat aș face dintr'ensul! —Domnule.... (*Vězënd pe părinții ei intrând, ea le întoarce spatele și'i astupă cu degetele buzele*).

SCENA VI.

Stelica, Bemol, Joimartin, Agerina.

Joimartin, către femeia sa.

Ghiromanția ta nu plătește cât o ceapă degerată.

Agerina.

Ți-am spus'o mai dinainte.

Joimartin.

Dar asta nu mă descuregează, (*Zărind pe Bemol*). Ah! ce vzez! amicul nostru, D. Bemol.

Bemol salutând.

Domnul meu... Doamna mea...

Joimartin.

Mi se pare că auz și pe cei alți.

SCENA V.

Cei de sus, Jonat, Filiaș, Cumpănel,
toți în costume de gală și cu ochielari.

Filiaș.

Bună seara, domnule Joïmartin, bună seara, doamnă idem. Cum e sănătatea d-voastră? și mai ales care e părea d-tale? — la d-ta mă adresez, doamna mea— Ce crezi purta saü nu purta barbă?

Agerina.

Nu sunt mai înaintată de cât d-voastră, domnul meu.

Jonat.

Se zice că bunul simț al femeilor întrece adesea pe al bărbaților.

Agerina.

Sunteți dară toți preocupați de barbă lui Ștefan cel Mare?

Jonat.

Toți contribuabilii și toți consumatorii din țară sunt dominați de această idee de dorință, voiü să zic, de a rupe vëlul acestui mister.

Filiaș.

Și pentru aceasta am avea nevoie să consultăm oracolul femeesc. Știți bine, doamna mea, că Pilia a fost femeie.

Jonat.

Care pe treptele din Templul de la Delfi, scotea cele mai miraculoase miracule.

Filiaș.

Sibila cea nemuritoare a fost asemenea femeie.

Cumpănel.

Antiopa, Pentesilea, Tălestris, Jana D'Arc, Carlota Corday, Libusa, Rabi aü, fost femei, și o mie altele de cari nu'mi amintesc în acest moment.

Filiaș.

Onoare secului femeesc! el e chemat a deschide porțile civilizațiunii în toată lumea.

Agerina.

Și pentru aceasta nu se bucură de nici un drept în țara noastră.

Filiaș.

De nici un drept?

Agerina.

Ce-ați făcut pentru emanciparea ei?

Filiaș, depărtându-se

Emanciparea! asta e alt ceva!

Jonat.

Süntem însurați, doamna mea, și nu ne dă mâna să votăm emanciparea femeii cât vom trăi. Poate dupe moarte.

Agerina.

Și nici atunci.

Jonat.

Un înțelept din antichitate a zis că or cât de binefăcător e soarele, dar când ar fi doi soări, ar arde pământul.

Agerina.

Dar atunci care ar fi progresul, dacă ideile antice nu pot eși din capetele cele noi?

Jonat.

Ah!

Cumpănel.

Eu știu că dacă n'aș fi bărbat, aș vrea să fiu mai bine femeie de cât să...

Agerina.

Vă mulțumesc pentru acest compliment, domnule Cumpănel.

Joimartiu.

Domnilor, să încetăm cu complimentele femeștă și să ne ocupăm de înalță misiune ce suntem chemați a îndeplini. Fie-care dară să bine-voiască a'și desvolta ideile ce va fi având în privința chestiunii ce ne preocupă și a produce probele cerute în susținerea părerii sale. Vom proceda mai întâiu la alegerea unui președinte care, va da cuvântul oratorilor pe rând și în cuvenita regulă spre a nu se întâmpla vre-o confuziune în dezbaterile noastre. Așa dară la lucru, domniș mei! *(Fie-care primesce din mâna lui Joimartin câte-un pătrar de chârtie pe care însemnează cu creionul un nume și-l depune într'o pălărie care ține loc de-urnă).*

Acum să vie Agerina să scoată biletele din urnă. Aveți încredere în nevasta mea?

Jonat.

Vai de mine! mai mult de cât într'ale noastre.

Filiaș.

Vorbește personal, nu în numele tuturilor. Vorbește întru cât privește pe soția d-tale și nu te întinde mai departe.

Jonat.

Cer cuvântul.

Filiaș.

Cer și eu cuvântul.

Jonat.

L'am cerut eu înainte.

Filiaș.

Cer cuvântul pentru o chestiune personală.

Joimartin.

Dar domnule , ...

Jonat.

Am cerut cuvântul, crez că sint în drept să vorbesc.

Joimartin.

Dar nu așa pentru Dumnezeu !...

Filiaș.

Am preferința, fiind-că am să vorbesc într'o chestiune personală.

Joimartin.

Domnilor, fraților, or procedăm cum se cade, sau vă las și mă duc acasă.

Cumpănel, răsărind.

Dar unde te afli acum ?

Joimartin, supărat.

La dracu ! nu vezi că e o curată anarhiă, turnul lui Babel !

Filiaș.

Ei bine, nu te supăra ; să se despoaie scrutinul. Doamna mea, fii bună (*Agelina scoate câte un bilet și citește precum urmează*) :

Joimartin..... Filiaș..... Jonat..... Cumpănel.... Bemol....

Joimartin.

Dar aceasta n'are nici un Dumnezeu ! Cinci alegători și cinci aleși ! Va să zică fie-care a votat pentru sine, frumos de tot !

Filiaș.

Atunci să procedăm dupe ordinea alfabetică. D. Bemol are cuvântul.

Bemol, (Bemol la urechia lui Jonat).

Ce a zis !

Jonat, (strigându'i la urechiă tare).

Ai cuvântul.

Bemol.

Sunt pentru barba reposatului.

Filiaș.

Desvoltă'ți ideia, argumentează.

Bemol.

Sunt pentru barbă pur și simplu.

Joimartin, (urcându-se pe un scaun).

Lăsați'l în pace, și dați'mi voia să încep o dată.

Domnilor, voiți fi scurt, spre a nu abuza de indulgența D-voastră, voiți fi co-

prindător, spre a mă întipări mai bine în spiritul d-voastră, voi fi clar, spre a fi mai bine înțeles, voi fi imparțial, spre a merita încrederea d-voastră, în fine voi rămâne în marginile subiectului ce voi trata, spre a nu fi nevoit a mă abate de la dânsul.

Bemol (la urechia lui Jonat).

Ce-a zis?

Jonat.

Spre a nu mă abate de la dânsul.

Bemol.

Frumos vorbește.

Joimartin.

Domnilor, vi s'a pus sub ochi, sau ni s'a pus sub ochi, două tablouri, amândouă reprezentând pe nemuritorul reposat Stefan cel Mare.

Filiaș.

Nemuritor și reposat !... Este rugat oratorul să rectifice.

Joimartin

Nu voi rectifica nimic și nu voi proba la timp pentru ce am dat calificarea de nemuritor unui reposat.—Domnilor . . .

Cumpănel

Un moment. Cer cuvântul pentru o chestiune prealabilă.

Joimartin

Ei bine, dacă voi fi mereu întrerupt voi fi în imposibilitate de a urma. Cu toate acestea urmez. Am zis dară Eală că am uitat acum unde am rămas.

Filiaș

Ni s'a pus sub nas două tablouri, etc.

Joimartin

Sub nas! Mi se pare că am zis sub ochi. Ni s'a pus dară sub ochi două tablouri, amândouă reprezentând pe *nemuritorul reposat Stefan cel Mare*. Bun. Dar, lucru curios! minune neînțeleasă! mister nepătruns! unul e cu barbă și altul fără barbă! Notați bine, aceeași persoană! Acum e întrebarea: care este cel adevărat? cel cu barbă sau cel fără barbă?—Domnilor, permiteți-mi să vă amintesc o vechiă anecdotă a țiganului care s'a aflat în aceeași pozițiune critică cum e a noastră de astăzi: cine nu și aduce amiute de incurcătura bietului țigan când a văzut o găină împrejurată de puș de rață? „Să fiă puș de rață, măsă e găină, să fiă puș de găină, sunt cu botul lătăreț.“

Bemol (la urechia lui Jonat)

Ce a zis oratorul?

Sunt cu botul lătăreș.
Jonat

Bemol
Sublim ! Ce stil !

Joimartin

Acum, înainte de a termina discursul meu, să suspendăm ședința pentru un minut, de oare ce simț că mi s'a uscat gâttelejul. Nevastă, trimite-ne câte-va pahare de apă cu zahar.

Agerina

Sunt pregătite mai dinainte. Stelica, servă pe domniș oratorii. (Stelica aduce o tavă cu câte va pahare pline cu licuidul cerut)

Joimartin.

(luând un pahar și oferindu'l lui Cumpănel.)

Știi că ai să vorbești după mine.

Cumpănel.

(luând paharul și dându'l lui Filiaș.)

Fă ce știi cu dănsul.

Filiaș.

dându'l lui Jonat.

Pe d-ta te așteaptă.

Jonat, dându'l lui Bemot.

A fost partea d-tale.

Bemol.

depune paharul nebăut pe tavă.)

Joimartin

Nu bea niment ?

Bemol

Noi nu bem nici o dată apă.

Filiaș

Apa face moară în stomac.

Joimartin.

urcându-se eară pe scaunul ce ține loc de tribună, după ce a băut liquidul din pahar.

Domnilor

(Agerina dupe ce a șoptit ceva la urechia Stelei, ese urmată de dănsa)

Cumpănel.

trăgându'l de pulpana hainei sale și făcându'l să se dea jos de pe scaun pe care se urcă el.

Cer cuvântul !

Joimartin

Ca însemnează asta ?

Cumpănel

Ai zis că am cuvântul după d-ta. ,

Joimartîn

Dar mai am mult de zis, și . . .

Cumpănel

Ai promis că vei fi scurt și ved că o lungesti peste măsură ; ai promis că vei fi coprinzător, și mă tem că vrei să coprinzi mai multe subiecte de o dată ; ai mai promis că nu te vei abate de la subiect, și ved că hați câmpul cu anecdotele țigănești ce ne înșirî. Crezi poate că vei descoperi barba căutată în vreme coadă de rață din cele ce figurează în anecdotele d-tale ? te înșeli.

Joimartîn

Așa e vorba ? Atunci eă mă retrag, abdic în favoarea celui ce crede că va vorbi mai bine de cât mine, și vom vedea.

SCENA VI.

Ceii de sus, un servitor.

Servitorul, către Cumpănel.

Domnule, te așteaptă cu masa ; doamna nu mai poate de foame și te roagă să vii mai curând. (In acest moment, Joimartîn aprinde lampa din tavan).

Cumpănel

Taman timp de masă ! Sint cu cucuvântul în gură.—Zii se mănince, și du-te d'aci,—Ia ascultă ! ce bucate avem astă-zii ?

Servitorul

Nu pot se știu.

Cumpănel

Bine, zii se mănince.—(Servitorul ese). Domnilor, o problemă foarte grea și foarte spinoasă e cea pe care suntem chemați a o deslega. Ea e cu atât mai grea cu cât pare a fi mai puțin ușoară. Fericit acela care va fi în stare să o deslege ! Numele lui va trece la posteritate. El va fi alături cu Columb care a descoperit America, alături cu Gutemberg care a inventat arta tipografică, alături cu Newton care a descoperit legea gravitațiunii. Eă unul, bazat pe miș de probe intrinsece și ecstrinsece, pe cari cred de prisos a le produce, susțiu sus și tare că augusta barbă a egzistat atârnată de augusta bărbiă a augustului Domnitor. Domnilor

Jonat

Trăgând pe Cumpănel de coadele fracului și luându'i locul pe scaun.

Cer cuvântul.

Cumpănel

Ce fel ! dar n'am terminat încă, și n'am ajuns nici până la mijlocul discursului meu.

Jonat.

N'ai probat nimic, va să zică n'ai vorbit nimic. — Domnilor, iată unde stă toată chestiunea. Ea nu mi se pare așa grea, precum a vrut să v'o prezinte onorabilul meu preopinent. Din contra, eă o gădesc foarte simplă. Are barbă, n'are barbă! Intre aceste două ipoteze avem a ne pronunța, nu între zece, ceia ce ar complica chestiunea și mai mult. Așa dară între două nu e lucru greu să alegem una din două; are barbă, n'are barbă. Saă că Stefan cel Mare purta barbă, saă că Stefan cel Mare nu purta barbă. Vedeți dar cum vă ușurez lucrările? Și iată pentru ce am ținut așa mult a cere cuvântul, pentru ca să fac tărâmul mai limpede, mai neted, mai practicabil.

Joimartin.

(Preumblându-se prin cameră și frângându-și mâinile c'un aer desperat)

N'am făcut nimic, nimic, nimic! Rușine pentru noi! Indrăcită barbă, care nu ne lasă s'o descoperim!. . . . și nici unul din cronicarii de peste Milcov să nu zică măcar cărc! despre un lucru așa de important!

Filiaș.

Nici Acsente Uricarul.

Jonat.

Nici Alecsandru Beldiman.

Cumpănel.

Nici Arbore, nici Neculcea.

Filiaș.

Nici Miron Costin.

Jonat.

Nici Nicolae Mustea.

Cumpănel.

Nici Enache Cogălniceanu.

Joimartin, cu nerăbdare.

Ei, nici Cantemir, nici Vornicul Urechia, nici Spătarul Calnău, nici Vasile Dubău!

Bemol, la urechia lui Jonat.

Ce-a mai zis oratorul?

Jonat.

Nici Spătarul Calnău, nici Vasile Dubău.

Bemol.

Vorbește în versuri: Mare geniū.

(Oratorii se preumblă confundați în eugetările lor.)

Filiaș.

Cer cuvântul. Domnilor, să jurăm că nu ne vom despărți până a nu deslega indrăcita problemă ce ne-am impus.

Toți.

Jurăm!

SCENA VII.

Cei de sus, al doilea servitor.

Servitorul, adresându-se la Filiaș

Domnule, domnule, aleargă mai curând că s'a aprins casa și arde de câte-va minute.

Filiaș.

Ardă cu toți șaorecii dintr'ênsa ! du-te la pompieri, și când se va stinge, vino să m'anunți.

Joimartin.

Domnilor, vă mulțumesc pentru nobila otărîre ce-ați luat, adică de a nu ne despărți înainte de a ajunge la scopul nostru. Privesc ênsă cu regret că n'am descoperit până acum măcar un fir din barba ce o căutam cu atâta stăruință. Am cercetat, am debătut, am discutat pe toate fețele și pe toate tonurile, în deșert ! barba lui Stefan cel Mare a rămas și va rămânea un mister nepătruns pentru noi. Ea se ascunde cu inverșunare în întunericul ignoranței noastre. Am apucat multe barbe în viața mea, dar ca asta nici una, o mărturisesc ! Are, n'are ! cu, fără. Ce mister ! Ce dilemă ! Ce chaos ! Ce labirint ! Și nici un fir de Ariadnă care să ne arate o eșire cât de mică ! . . . Ce rămâne de făcut ! să ne supunem destinului fatal care ne persecută cu atâta cruzime ? Nici odată ! Printr'o stăruință fermă și fără preget, omul a reușit adesea să învingă cele mai grele obstacole ce a întâmpinat în calea sa. Să fiți dară siguri că vom triumfa. Înainte dar, fraților, cu mine !

Jonat.

Dar unde ? Ce fel ? Cum ?

Joimartin.

Să admitem că nemuritorul reposat nu purta barbă.

Jonat.

Atunci ?

Joimartin.

Ei, atunci să 'i votăm una.

Filiaș

Eu votez pentru. Să o poarte sănătos !

Jonat.

Eu votez contra.

Cumpănel.

Și eu idem.

Joimartin.

Doi și doi. D. Bemol ?

Bemol.

Mă abțîi ; eu mă abțîi

Joimartin.

Mânia lui Dumnezeu! O abținere ne ține în loc! Știi, frate Bemol, că cine se abține nu e nici găină nici cocoș, ci e clapon în toată puterea cuvântului?

Bemol.

Eu m'am abținut și mă abțin.

SCENA VIII,

Ceii de sus, al treilea servitor.

Servitorul, către Jonat.

Domnule, măsmăi curând acasă . . .

Jonat.

Da? Ce e?

Servitorul.

Ce să fie! a apucat-o așa de la inimă în sus și în jos și stă să moară.

Jonat,

luând pălăria și îndreptându-se spre ușe.

Cine, înă, copilă? Ți lăsasem cam indispusă.

Servitorul.

Aș! ce copilă! mama și-ei.

Jonat, întorcându-se.

Nevasta mea? Spune-i că . . . Zi-i să mă aștepte, auzi tu? Zi-i să nu moară până n'oi veni eu. Mai am ceva de lucrat și apoi mă întorc. (Servitorul iese).

(Adresându-se către Joimartin)

În fine, ce facem? n'auzi că ne ard casele, că ne mor soțiile? Eu văz că ne pierdem timpul în deșert, și ar fi mai bine să . . .

Joimartin privind în sus cu estare

Ia stați! . . . O inspirațiune . . . Sancta Cabala! . . . Moise a zis: «Legea lui Dumnezeu va fi scrisă pe fruntea ta și în palma ta!» Lavater! . . . Doctorul Gall! . . . Spurzheim! . . . Tabla de smarald! . . . Hermes trismegist! . . . Misterele orifice! . . . Nostradamus! . . . În cartea lui Job e scris: «Dumnezeu a pus semne în mâinile oamenilor pentru ca fie-care să cunoască faptele lui! . . . Femeia va zdrobi capul șarpelui . . . Femeia, electricitate negativă! . . . Fluid magnetic! . . . Somnambulismul! . . . Stați că am găsit cu ce să desleg nodul gordian! (chemând) Stelica! Stelica.

Filiaș (către cei-l'alți încet).

Mă prinzi că n'ebunit!

Jonat.

Lasă că nici noi nu suntem cu mințile întregi!

SCENA IX.

Ceî de sus, Stelica.

Stelica,

M'ai chemat, tată?

Joimartin.

Da, fala mea! șezi colo pe scaun. Tu ești somnambulă,

Stelica.

Eă!

Joimartin

Nu te face Crezi că nu te-am văzut adesea din fereastră colindând grădina din dos nopțile când era lună?

Stelica *(cu prefăcătorie)*.

Și cum de nu mi-ai spus nimic până'ac m?

Joimartin.

N'am vrut să te sperii, pentru ca să pați ce-va. Dar șezi colo pe scaun. Am să te adorm prin magnetism și să'ți fac o întrebare.

Stelica *(șezând)*.

Dar n'ași putea să răspund și deșteaptă?

Joimartin,

(făcând asupra capului Stelicei mai multe mișcări magnetice)

Nu, copila mea; oamenii cari sunt deștepți la noi nu reușesc așa de bine ca cei adormiți,

Bemol apropiându-se

Doarme!

Joimartin

Da, e adormită—Stelica, 'ți ordon să 'mi răspunzi ce știi despre barba lui Stefan cel Mare?

Stelica *cu glas încet*

Nimic.

Joimartin

Cum nimic! nu știi dacă purta barbă sau nu?

Stelica. *pe acelaș ton*

Nu.

Joimartin

Nu purta?

Stelica

Da.

Joimartin

Așa dar purta?

Stelica

Nu.

Joimartin, înfuriat

Nu, da, da, nu ! purta saă nu purta ? raspunde lămurit !

Stelica

Purta și nu purta.

Joimartin

(trântind un scaun cu sgomot pe jos)

Patru-zeci de mucenici ! asta e un făcut !

(Stelica se deșteaptă spăimântată și fuge scoțând un țipăt)

Filiaș

Eă vėz că lui Dumneșeu i a trebuit mai puțin timp ca să puie un suflet în primul seă om, de cât nouă ca să atărnăm o barbă unui reposit.

Joimartin

Vom atârna-o, și el o va purta în necazul antibarbiștilor ! Frate Filiaș, vino lângă mine. Nică noi, dar nică ei ! Cu toate acestea vom vedea. Ai niște pumni țepeni ; 'Y țiu minte și acum de când urmam în școală. Suntem doi și ei tot doi ; număr egal. Pe ei și n'aibi grije !

(In momentul d'a se prinde în luptă, lampa din tavan se stinge, scena rămâne întunecoasă, dar într'o clipă s'aude un sgomot spăimântător în dosul scenei, ușa din fund se deschide repede și lasă a se vedea în pragul ei o aparițiune înfășurată într'un sudar alb. Asistenții se retrag înmărmuriți și cad grămadă unii peste alții în fața scenei, rostogolind câte va scaune dupe dânsii).

SCENA X.

Cei din sus, Umbra lui Ștefan cel Mare.

Joimartin

Doamne al puterilor, fi cu noi !

Umbra

(întinzând brațul spre dânsi).

Tremurați înaintea umbrei lui Ștefan cel Mare !

Joimartin

(sculându-se în picioare cu mirare)

Poartă barbă ! Nu vă spuneam eu ?

(Cei alți se scoală și'și îndreaptă ochelarii asupra aparițiunii)

Umbra

V'am zis să tremurați !

(Sfârșitul în No. viitor).

G. Baronzl.

LOGICA

— — — — —

(U r m a r e)

Afirmațiunea universală, în judecată posedă cantitatea universală; orîce X este orîce Y , — toate lucrurile inerte sînt acelea cari gravită, — va suferi ea obversiune asemenea obversiunii din propozițiunea A ; nici un X nu e un Y , — nici un lucru inert nu este printre acelea cari nu gravită.

Afirmațiunea particulară cu un predicat universal, Y , va suferi o obversiune asemenea acelei din I Oare-care X este orîce Y , cîtă-va ființe muritoare sînt toți oamenii, oare-care X nu este un Y , bare-care X nu se gisește printre obiectele care nu sînt oameni; este o clasă sau grupă de muritori, ce nu le vom descoperi nici de cum printre cele brute.

Sunt inferențe prin obversiune cari nu pot fi justificate de tot prin egzămēnului obiectului sub care duce propoziția. Dacă putem zice: „caldura este plăcută“ și prin obversiune „caldura nu este nici neplăcută, nici indiferentă“, nu putem cu toate acestea afirma, fără a egzamina obiectul propozițiunii: „frigul este neplăcut.“ Este în adevăr o formă de inferență, așezată de oare-care logici printre inferențele imediate, grație la ceea-ce putem zice: „absența căldurei este absența unui lucru plăcut.“ Dară, aceasta acordată, noi sîntem încă departe de afirmațiunea: „frigul este neplăcut.“ Pentru a ajunge până aci, ar trebui să putem zice încă: „absența căldurei este același lucru, ca și frigul și absența de ceea-ce e plă ut echivălează cu ceea-ce e neplăcut.“ Deci, nu putem zice de cât, după ce am egzaminat însăși faptele, și vedem că absența căldurei nu este același lucru ca frigul, și că absența de ceea-ce este plăcut nu poate fi absența de ceea-ce e neplăcut. De altă parte însă, ecsperiența ne învață că trecerea bruscă a căldurei la o stare de frig este neplăcută, și că în general impresiunea subită a unui lucru plăcut ne cauzează o greutate pozitivă. Pe credința acestei inducțiuni, putem opera obversiunea materială a unui mare număr de propozițiuni cari concern plăcerea și greutatea, binele și răul căci numai ast-fel de inferență este o consecință a regulilor sensibilității noastre numai munca unui al doilea egzamen, mai puțin elementar, putând se adăoga la cel d'ântēiū.

d. Conversiunea propozițiunilor merită un egzamen particular: doctrina logică care precede aci este un caz de echivalență. În conversiune, subiectul și predicatul schimbă locul: X este Y , fiind convertit ca: Y este X ; X nu este Y dă: Y nu este X , — oameni nu sînt Dumnezeu, Dumnezeii nu sînt oameni.

Se vede imediat că multe precauțiuni trebuiesc a presida această conversiune, căci ecsperiența ne arată că sînt alți muritori afară de oameni. Pentru aceasta în propozițiunile asemenea, afară de interversiunea termenilor, trebuie o calificare.

Fără îndoială în forma E și I, se poate interverti termenii fără calificare: nici un Dumnezeu nu este om, se schimbă în: nici un om nu este Dumnezeu; oare-care cristale, sînt metale; aceasta este conversiunea simplă.

Dar în conversiunea lui A, orîce X este Y , — toți oamenii sînt muritori, — trebuie

a califica sau a limita subiectul și a zice: oare-care Y este X, oare-carî muritorî sunt oameni, alți muritorî putend'egzista și egzistând, afară de oameni.

Această conversiune este numită limitativă sau prin accident; reu practicată și fără această restricțiune, ea este o sorgint nesecabilă de erori și sofisme.

In conversiunea lui O, negativa particulară (oare care X nu este Y, oare care oameni nu sunt Europeni) o operațiune complecsă este necesară. Se poate, in adevăr convertii zicend: oare care Y nu este X, oare carî Europeni nu sunt oameni. Este locul de a opera aci: 1 Obversiunea și 2 Conversiunea simplă; prin obversiune se obține: oare care X este un Y, oare carî oameni sunt nu Europeni, și prin c nversiune: are care nu Y este X, oare care ființe ne Europene sunt oameni. Această dublă operațiune se numeste obversiune prin negațiune, contrapozitiune, sau mai bine conversiune vertită. In fine A, universala afirmativă, poate fi tratată in același mod, ast-fel să producă o negativa echivalentă cu termenii transpuși. Ast-fel ori-ce X este Y, dă prin obversiune - nici un X nu este un Y; și prin conversiune (de E): nici un Y nu este X

Toți oamenii sunt muritorî

Nici un om nu este nemuritor

Nici un nemuritor nu este om.

e). Inferentele hipotetice sunt de două feluri, condiționale și disjunctive ele au fost luate ca fundamentul unei forme de silogism numită hipotetică. „dacă educațiunea copiilor este neglijată, ei se vor mări in ignoranță.“ Este o propozițiune care poate fi stabilită ca cea mai mare a unui silogism; și adăogându-se aceasta mai multă „Dacă oare care copii au fost neglijati,“ suntem autorizati a conchide: „ei se vor mări in ignoranță.“ Aci este silogismul hipotetic sau condițional). Intr'o propozițiune disjunctivă (A este încă B sau încă C) asociată cu o propozițiune care afirmă unul din termenii alternativii (A nu este B) noi deducem alt termen al alternativii (A este C) - care are a fi un silogism disjunctiv. Deci aci este mai mult o inferență imediată de cât un silogism in regulă, dupe mărturisirea celor mai bune spirite.

Forma condițională se aplică mai întâiu la raportul de cauză la efect: dacă cauza este presintă efectul este asemenea, și dacă efectul este absent, este ca și cauza asemenea absentă. Același formă valorează încă când un lucru este semnul unui alt, sau este constant asociat la un altul.

In propozițiunile condiționale, dacă A este B, C este D, echivalentul va fi dacă se admite ca A este B, rezultă că C este D. Nu este inferență in rest cass. Dacă timpul continuă a fi frumos, vom merge la promblare“ echivalentă cu timpul este frumos și prin urmare vom merge la promblare.“ Este o nouă expresiune pentru același fapt, nici o idee nouă nu figurează in a doua afirmațiune și nu este alt decât un caz de consistență.

O a doa formă de inferență condițională, este că negațiunea consecventului este negațiunea antecedentului.“ Nu mergem la promblare dacă timpul nu frumos. Nu este încă aci, de cât o pură echivalentă formală, implință in ceea ce a să stabilită înainte și care nu constituie un fapt nou, însă același fapt sub o formă contrară

Totu-și, se admite, ca un element al teoriei propozițiunilor condiționale să se refere de a acorda un consecent nu probează antecedentul a afirma că C este D nu probează

că A. este B. „Dacă această persoană a suferit contagiunea, va muri.“ Moartea persoanei nu probează contagiunea, căci sunt diverse cauze pentru moarte, afară de aceea care a fost menționată. Această regulă de prudență este fondată pe experiența noastră, care ne informează că în natură se întâlnește adesea o pluralitate de cauze.

Dar, dacă condițiunea dată era singura condițiune a consecuentului, afirmațiunea consecuentului ar fi asemenea afirmațiunea antecedentului; „Dacă o cantitate de forță este cheltuită, altă cantitate de forță este dezvoltată.“ Tot d'a-una, în adevăr, producțiunea forței produse, presupune o pierdere de forță anterioară, și prin urmare afirmațiunea consecuentului este afirmațiunea antecedentului.

Aceste argumente interzic a nega consecuentul prin aceasta numai că antecedentul este negat: din aceea că persoana n'a suferit contagiunea, nu urmează că ea nu va muri. Forma ordinară a propozițiunii condiționale este când ambii membrii sunt afirmativi: cu toate acestea unul și chiar ambele pot fi negative. Sunt dar 4 forme;

1. Dacă A este B, C este D,

2. dacă A nu este B, C nu este D; „dacă un ajutor nu este trimis, orașul va capitula; dacă orașul nu va capitula este că ajutorul este trimis.“

3. dacă A este B, C nu este D; „dacă portul este înghețat, vapoarele nu vor putea intra -- dacă vapoarele au străbătut în pot este că nu e înghețat.“

4. Dacă A nu este B, C nu este D: „dacă nu este Dumnezeu nu nu este viață viitoare -- dacă este viață viitoare este un Dumnezeu.“

Propozițiunile disjunctive pot a se prezenta sub formele următoare:

1. A este sau B, sau C.

2. Sau B, sau C există.

3. Sau A. este B, sau C este D.

„Acest om este sau un nebun, sau un flecar,“ însemnează: dacă nu este un nebun, este un flecar, sau dacă este un flecar, nu este un nebun. Acestea sunt forme echivalente, și argumentul presupus consistă simplu în a alege unul din cei doi termeni ai alternativei. Nu este aici influență reală, dar gradul de complexitate este mai ridicat prin raport la dependență, de cât în propozițiunile condiționale. În adevăr, acestea exprimă o dependență simplă, prezența antecedentului implicând pe aceea a consecuentului, sau absența consecuentului implicând pe aceea a antecedentului; propozițiunile disjunctive, din contră, indică o dependență simplă și reciprocă, prezența unuia sau celui-l'alt din fapte, implică absența celui-l'alt. Ast-fel este cel puțin cazul ordinar. Cu toate acestea forma disjunctivă ar putea fi încă întrebuintată, când prezența unuia sau celui-l'alt implică prezența celui-l'alt și absența unuia sau celui-l'alt, implică absența celui-l'alt. Așa „orî-ce obiect al naturii sau este inert, sau n'are greutate.“ De aci derivă și cele patru propozițiunii următoare:

1. Este inert și prin umare nu e posibil, ca să n'arbă greutate, are greutate.

2. Nu este inert și prin urmare n'are greutate.

3. N'are greutate, prin urmare nu e inert.

4. Nu este posibil să arbă greutate, adică are greutate și prin urmare este inert.

Se numește dilemă combinațiunea unei propozițiunii condiționale și a unei propozițiunii disjunctive.

Sunt plante și animale, trebuie să avem și genuri preegzistente.

Deci sunt animale și plante.

Așa dară sunt genuri preegzistente. Aci antecedentele propozițiunii condiționale este prezentat sub formă disjunctivă.

Dacă barometrul descinde trebuie a avea ploaie sau vânt: consecuentul este o propozițiune disjunctivă, ceea ce este o formă mai uzuală.

Dacă orbită unui comet diminuează, este că cometul traversă un mediu rezistent, sau că legea pensatorului este particular suspensă.

Deci a doua alternativă este inadmisibilă.

Prin urmări dacă orbita unui comet descrește, este că trece printr'un mediu rezistent: concluziunea este o simplă propozițiune condițională, în care se mărginește una sau două ipoteze; astfel este adevărata dilemă sau dilemă de *distincțiune*.

Să adăogăm că, de și constituie o formă adesea utilă, dilema este câte odată o cauză (pedică) și că alternativa stabilită prin distincțiune este destul de rară, în realitate pentru ca să se egzamineze scrupulos înainte de a se admite ca punct de plecare, ori cât de prețioasă ar părea.

Rămâne în fine a egzamina propozițiunile sinonime. Ori-ce limbă conține ecspreșiuni diverse pentru a desemna același lucru și este oare-care avantajii a trece de la unul la altul: propozițiunile sinonime sunt diversele ecspreșiuni ale aceleiași cugetări. „Oamenii sunt muritori. — Toți oamenii vor muri. — Noi suntem destinați pentru moarte. — Moartea este o lege a speciei noastre,” sunt ecspreșiuni cu totul sinonime, cari nu adaogă nimic faptului ecsprimit, dar cari pot a' l pune mai bine în relief. Așa încă: „Ceea ce a fost va fi. — Viitorul seamănă trecutul. — Natura este uniformă. — Legile naturei sunt uniforme.” Aceste diverse moduri de a reprezenta același lucru, de și nu adaogă nimic, sunt adesea de un mare ajutor pentru spirit, că ficează folosul. Cu condițiune însă să nu se ia pentru o probă ceea ce n'a fost de cât o repetire, de reducere: sophism de retorică destul de comună, contra căruia trebuie a ne păzi.

Christodul I. Suliotis.

EPIGRAMA

Albinele își dau silință,
Muncind cu multă sirguintă
S'adune sucul de prin flori,
Il duc în stupi ș'apoî îndată
O miere dulce e creată
Spre-a 'nbogăți pe negustori;
Avem o soartă-asemenată,
Strângend poetice comori,
Căci ori și care ne-ar fi ciuda

Ne e sudoarea ca și truda
Pentru librării viitori.

Al. A. Macedonski.

A Z I

Azi, gândindu-mă la tine
La trecutul fericit,
Mă treziiu că'mi sparge pîeptul
Iarăși dorul invrăjbit.

Eți îi zic ca să se ducă,
Că nu l'am chemat îi spun,
El, mai rău nu vrea s'asculte
Pare-mi-se—a fi nebun!...

Ah! și cum 'mi 'nțeapă pîeptul
Boldul lui în foc călit!...
De n'ași fi gândit la tine,
N'aș mai fi iar chinuit!

Al. Slăniceanu.

PROFILS ROUMAINS

La Bohémienne.

(A mon ami Al. A. Macedonski).

Il advient parfois qu'au fond d'un abîme
Où le soleil jette un peu de clarté,
On trouve, au hasard, quelque fleur sublime
De parfum exquis et d'étrangeté.

Elle est née, un jour, pousse vigoureuse,
D'atômes perdus d'un pollen mouvant,
Ouvrant son calice, en mystérieuse,
Anx baisers tièdis qu'apporte le vent.

Ce qui vient du ciel descend anennds so ombre,

Son éclat grandit sous cette lueur,
Et, se détachant ainsi dans le sombre,
Elle resplendit, la sauvage fleur.

De même, à l'écart, le long des lisières,
Au bord des fossés, parfois on peut voir
Des tentes ayant des airs de tanières
Où grouille un essaim d'êtres aux corps noir.

Là grands et petits, à la belle étoile,
Vivent à peu près comme les troupeaux,
N'ayant pour abri que l'immonde toile
Dont sur quelques pieux on tend les lambeaux.

Tout dépenaillés, les hommes regardent
Ce qui passe auprès, de leurs yeux ardents ;
L'enfant, nu, mendie et les femmes gardent
Tout le jour l'affreux palmet aux dents.

Ce sont les Errants, Bohémiens, vieux Rômes,
Dieu sait d'où venus, allant où sait Dieu,
Courant tous pays, s'isolant des hommes,
La paresse au corps, mais le sang en feu.

Ils quittent pourtant la nuit de leur tente ;
La faim les conduits dans nos carrefours.
Ils se font alors, selon ce qui tente,
Bons pour les métiers ou pour les amours.

L'homme a le travail, la femme possède
La clé des secrets de chaque inconnu ;
Elle a tout espoir comme tout remède
A donner au cœur d'angoisse éperdu.

Et vous pourrez voir parfois l'une d'elles,
Jeune, faite au moule, à l'œil tout brûlant
De l'éclair qui dort au fond des prunelles,
Souple, harmonieuse, et le sein au vent.

Vous lui trouverez des traits ineffables
Sous son teint bruni par tous les climats ;
Des expressions souvent adorables.
La font rayonner de leurs doux éclats.

Voilé, son regard est énigmatique ;

Il semble éclairé de rêves heureux,
Et pourtant il a le reflet mystique
Du mélancolique ou du douloureux.

Son charmant sourire est plein de lumière ;
Sa bouche entr'ouverte est comme un écrin,
Et pourtant un air de vague prière
Hante, fugitif, ce rire divin.

C'est que sous la tente où vit cette femme
Tombe aussi parfois ce qui vient du ciel ;
Qu'on ait un calice ou qu'on ait une âme,
Toujours il s'y forme un rayon de miel.

La femme nomade est toute mystère :
La sauvage fleur vit loin du regard ;
Un même destin les fait, sur la terre,
Elore et briller toujours à l'écart.

Elles sont, du reste, égales en grâce.
Comme attrait puissant, chacune a le sien,
Et pour l'inconnu comme pour la race,
Bohémienne et fleur se ressemblent bien.

Augusto' R. Clavel.

DOUË RĚNDURĬ

Națiunile ce n'aũ în sinul lor și nebunĩ,
Pier de multã înțelepciune.

(Albumul București-Ischia)

N. Basarabescu.

DISTIQUE

*Ici bas, le bonheur est un rêve qui passe
Et l'on court à la mort en courant sur sa trace.*

(Albumul București-Ischia).

Catherine Lebeuf.

FRANÇOIS COPPÉE

TRECĂTORUL

Comedie într'un act.

Silvia, Zaneto.

(Scena reprezintă un peisagiu asupra caruia predominesc razele lunii. La dreapta, o casă de petrecere cu un povârniș aplecat ușor spre fața scenei. O bancă veche, în fund, se zărește în depărtare Florența. Cerul e plin de stele).

SCENA I

Silvia (singură).^Q

(Silvia în capod, șade cu coatele pe terasă și privește visătoare peisagiul).

Fie blestemat amorul!.. Nu mai pot să plâng!..

(Coboară încet povârnișul).

'Mă-am petrecut tinerețea umblând după amor. Sunt ca o suverană rece și răutăcioasă.. Toți imi sărută mâinele, ca pe ale unei regine, umiliți, induioși, fără ca inflăcărarea acelor sărutări să se urce până la inima mea. Cine ar crede într'insele?... Eu știu, că mă plictisesc!... Și tot-d'a-una, același azur banal al cerului!.. N'a plouat de două luni!.. Neconținut nopți frumoase și vară liniștită!.. De sigur, cerul 'mă face pe voe, dar face și voia poezilor și a celor care 'mă dau ocoale cu serenadele lor.

Le dă mijlocul de a urma cu ompărățiunile lor neplăcute, și numele meu amesecat în toate florile, mă face adese ori să mă recunosc în unele din ele. Și cu toate acestea, sunt idolul lor, și sunt invidiați toți a-ei lingușitorii, pe care buna-voința mea 'i târăște prin stufile. Aventurosul toscan îngreuiat de prăzi, aruncă inelele și coletele la picioarele mele. Orgoliosul polițai și îngâmfatul ministru șă fluptă ntre densesii, spre a 'mă răpi vederile cu bijuterii strălucite. Dar nimeni nu 'mă a făcut o surprindere cât de mică.

A! 'i urăsc și 'i nesocotesc pe toți acești oameni cu inimile mulțumite, a căror dorință 'mă pare mai puțin ca vanitatea lor!.. Cât sufer!..

Să trăești ast-fel fără amor, nu însemnează a trăi!.. N'am nimic!.. Nică floarea care se usucă într'o caite, nică câte-va fire de păr, nică un cuvânt, la care inima mea să viseze când adoarme!.. Viața mea e fără zgomot, dar e fără plăcere!.. Vai! Am pierdut până și secretul lacrimilor!.. Cât sunt de tristă!

(Arătând orașul în depărtare)

Și iată Florența; iar noaptea este atât de curată. Cine știe, poate sub-vre-unul din acoperămintele acelor case, stă acum ca și mine, cu fruntea plecată, vr'un blet băiat care privind spre cer, 'și aduce aminte că m'a văzut odinioară și visează la mine, păstrându-mă un amor de care nu mai sunt demnă.

A! Dacă 'i-aș avea coala, lângă mine, nu 'l-aș lăsa să plece nică o dată! I-aș promite să împart cu dănsul ori-ce nenorocire, și amendoii am fi atât de mulțumiți!

Zaneto (*cântând în depărtare*)

Copilă, iată primăvara,
 Viața e plăcută seara,
 Iar paserile ciripesc :
 Un vânt ușor d'abia te atinge,
 Din ceru-albastru vezi că ninge
 Un stol de fulgi, ce se'nvârtesc!..

Silvia

Totul 'mă face rău, până și această voce care răsună așa de plăcut prin intunericul nopții! Veselia altora mă urmărează neincetat. Eu sunt tristă și blestem primăvara; iar el, el o cântă;

Zaneto (*a cărui voce s'apropie*)

Ah! vin' să facem împreună
 Din flori o gingașe cunună
 Și de parfum să ne îmbătăm;
 Ah! Vin' izvorul este rece,
 Pe lângă el nimic nu trece,
 Din apa lui să ne-adăpăm!..

Silvia

Melodia este dulce și vocea atingătoare: dar eu, nu mai înțeleg aceste nimicuri amoroase.

Să plec d'aci! să las în pace pe cei fericiți!

(Reurcă încet spre terasa, privind din instinct spre partea de unde ș'auzise cântecul. Zaneto, cu chitara pe umer și terând după el mantaua ce atinge iarba, intra vesel, fără a vedea pe Silvia.)

SCENA II

Silvia (*pe terasă*), **Zaneto**.

Zaneto

Trăiască nopțile de vară, ca să putem face călătorii frumoase! Seara, cine-va mă-nâncă în vr'un sătuc, cum dă Dumnezeu, sub frunză de viță, în fața splendidului crepuscul și apoi pleacă la răsăritul lunii! Pe drum cântă, și cântând uită osteneala. Trăiască nopțile de vară, când cerul e plin de lumină, și când luna îți suride ca un om și te privește prin arborii ce întâlnești în cale! Trăiască nopțile de Iunie, trăiască speranța! În sfârșit, iată-mă. Măine voi ști dacă Florența mai iubește încă chitara și cântecile de amor; dar până la ziuă mai este încă!.. Și apoi, când ești îmbrăcat cu ast-fel de haine...

(arătând chitara)

Cu asta la subțioară, birtașul e surd la pumnul care 'i bate în ușe. Unde m'așfi culca eă în noaptea asta?

(zărește banca)

A! Iată o bancă. Foarte bine! E cam tare; dar noaptea e atât de plăcută. Am

dormit și altă dată pe saltele de mușchiu, să dorm și acum; să doarme foarte bine și dacă noaptea ți-e cam frig, dimineța te scoli și te încălzești ucân la soare.

(Se pregătește să doarmă pe bancă)

Orî sub perdele de mătase albă, orî sub per eava albastră a cerul e același lu cru. In noaptea asta, te iaă drept tovaraș o! stea încântătoa e gazdă a lui Dumnezeu; tu găzduiești tot-d'a-una pe datorie!

(Se întinde pe bancă, culcat pe jumătate din mantaua sa și închide ochii)

Silvia *(Privind de pe terasa)*

Bietul copil! A făcut cum a și zis! Și eu, care mă plângeam că noaptea e atât frumoasă. Cât sînt de rea!

(Coboară repede povarnișul)

Trebue să 'l chem căci nu voi să calc datoria ospitalității! Cu toate astea, e tocmai așa: nu ne place vara, fiind-că cădem in melancolie; am vrea ca noaptea să fie întunecoasă și să uităm pe acești să manî rătăcitorî, destinați de soartă să n'auibă un odăpost.

(Privind pe Zaneto care doarme)

Mititelul e adormit! De sigur e obicinuit. Dar ce? Tăcerea, singurătatea, noaptea asta parfumată, acest copil care doarme, mă turbura? Ași crede că inima lui batte nu tare ca altă dată, că o emoțiune nouă se naște in sufletul meu. Ah! sînt melunî!

(Privind pe Zaneto mai de aproape)

Iată, par'că e acela pe care 'l vîd in visurile mele.

(Luându'l incet de mînă)

Aide! Scoală-te! Aerul noptei e periculos.

Zaneto

(deșteptându-se și privind pe Silvia cu un fel de umoare.)

O zină!... Tocmai te visam. Somnul meu era plin de vedenii albe.

Silvia

Ași!... Era o rază de stea printre ramuri.

Zaneto

Nu! Ești tocmai aceia pe care o vedeam in vis. ți recunosc sa vocem. Când di nu nu vezi, dar auzi, și eu auzeam sunetul unei muzici divine

Silvia

Acea ce ai auzit, a fost fără 'ndoială, murmurul vîntului ce se strecură printre frunze.

Zaneto

Dar cine ești atunci?

Silvia

Sînt surprinderea, -- și am venit să 'ți dau demîn are și a și să, da 'ți-e forma și vrei să dormi.

Zaneto (*Privind'o*)

Mulțumesc! Am mâncat mai adineauri, și acum nu mai 'mî e somn.

Silvia (*Privindu'l, la o parte*)

Fii bună, o! Silvia răutăcioasă!. Adu-ți aminte că ești oprită de la orice, că amorul tău face rău, și că dînsul e copil! (tare) Și n'am oare dreptul să întreb cine este acela, care vrea să doarmă sub ferestre'e mele?

Zaneto

Ai! dreptate! Nu vreau să rămăi necunoscut! Sunt muzicant și mă numesc Zaneto. Din copilăria mea, am fost destinat să călătoresc. Viața mea este o preumblare. Nu crez să fi dormit trei zile subt acelaș acoperămînt. Trăesc, cum vezi, și am aproape douăzeci de meserii, mici, și puțin folositoare. Cu toate acestea, pentru mine sunt de mare folos, căci 'mî s.ot hrana zilnică. Știu să fac să alunece o luntre în apă, știu să puî arcurile la un pat, să aleg dintr'o grădină rămurile cele mai moi; știu să conduc o-gariî la un loc și să domesticesc calul cel mai îndărătnicit. Mai știu încă să torn sonete cu rime de aur; sunt afară de astea, —și e un merit mare,—sunt instructor de falconi și artist în chitară.

Silvia (*surzînd*)

Meserii, cu care nu prea ai vreme să mănânci... nu este așa?

Zaneto

Oh! Mai rar chiar de cât crezi!... Cu toate astea, sunt un om foarte chibzuit intr'ale mele. Ceasul prînzului meu e foarte nesigur; adesea-orî sunt silit să 'l uit, mai ales când trec prin locuri neprimitoare de mosafiri. Câte o-dată,—departe de o locuință comună, ca aceia în care locuești,—în fundul vr'unei păduri, mănânc alune, dar asta m'a făcut să samăn cu o veveriță. Ș'apoi, mai peste tot locul sunt bine primit; eu nu cer mult și nu supăr pe nimeni. Intru, bunioră într'un castel, cer voe să cînt un cîntec la vremea mesei... Cîntînd mîereu, vîd pe stăpînul casei tîind v'o bucată de căprioară saū vr'un vînat gras, vocea mea atuncea devine mai mlădioasă, arunc asupra bucatelor câte-o privire galeșă, meseniî mă înțeleg și ast-fel, partea mea este asigurată.

Silvia

Te înțeleg!... Și-acuma, fără indoială, te duci la Florența?...

Zaneto

Fără indoială?... Nu... Trec pe acolo, dar, dar dacă drumul se va încrucișa d'un altul, care să 'mî pară mai bun, atunci mă îndreptez pe cel mai plăcut și mă duc înainte. Capriciul e singurul meu conducător, călătoresc ca o frunză uscată dusă de vînt, saū ca norul ce rătăcește pe ceruri. Sunt într'adevăr ca acela care vine și nu știe de unde, care nu are nici un scop, poetul, nebunul, doritor numai de orizont și de viață, care urmărește păsările pe cer și trece. Cîntecile mele le aude cine-va numai o singură dată. Mă opresc nițel prin stușișe, culeg flori pentru chitara mea, o împodobesc, și 'mî reiaū drumul. Sunt călătorul bizar, ușor ca cei șase spre-zece ani ai sîi, pe care toți l'au întălnit pe cărarea perdută a nopței. Când plouă, mă ascund în desimea frunzelor, și es

apoi răcorită din pădurea umedă, spre a mă înveseli sub fîmuseţea curcubeului. Ca unul ce nu'mi cat norocul, mi se pare foarte natural de a nu 'l găsi. Sunt ca rătăcitorul care merge pe lună, care bea din izvorul murmurător, trece fluviul pe unde găseşte loc, merge tot-d'a-una şi nu ostoneşte nici odată.

Silvia

Şi nu te-ai gândit nici o dată să te opreşti. Intraceastă călătorie nebună, visând de astă-zi pe mâine, nu ți-s'a întâmplat să găseşti căscioara liniştită, mică şi albă, încenjurată de viţă şi iederă, cu câinele credincios, care doarme lângă uşă, cu fereastra întredeschisă, prin care să vezi o copilă cu talia zveltă, şi s'o auzi zicându-ţi *bună dimineaţa* în trecerea ei?

Zaneto

Câte o dată!... Dar am crezut în tot-d'a-una, că scurtele mele cântece ar face să apară din aceea căsuţă urăcioasă părinţii săi epitropi, şi, în liniştea mea, imi displac foarte mult aceşti oameni; ca unul ce m'aşi învoi cu dânsii, imi place să las familiile în liniştea lor.

Silvia

Ce?... Nu te ai gândit nici o dată la fetele care te înconjoară rîzînd şi 'ţi dă florile de la sînul lor?...

Zaneto

Pentru ce?... Le-am dat câte o sărutare şi am trecut. Ş'apoi libertatea mi-e scumpă. Dacă aş iubi, mi-aş pierde vioiciunea drumului. Pe cât voi putea, imi voi păstra fulgul la pălărie şi chitara pe umăr. Amorul în inimă. este o povară prea grea.

Silvia

Vă să zică eşti o pasăre, pe care nu o putem pune în colivie?...

Zaneto

Nici o dată!...

Silvia

Sper însă că într-o zi 'ţi vei găsi un cuib. Nu este așa?...

Zaneto

Nu! Nu!.- Mie frică de amor. A! D-ta nu ştii! e foarte plăcut să te opreşti ca un fluture; să te duci, să te reîntorci pe unde ai trecut odinioară şi apoi să pleci din nou.

Silvia

Te înşeli! Asta nu e o fericire. — Aşa dar, veneai la Florenţa; — nu eşti însă condus de nici o speranţă? Veneai, întovărăşit de întâmplare, şi fiind că ai găsit drumul frumos, urmărea de departe zborul rândunicei, sau te lăsa să fii târit de repeziciunea vîntului?

Zaneto

Cam așa!...

Silvia

Nu cred însă să fie tocmai așa. Nu ai nici un scop?

Zaneto

Aa unu!, foarte neîntemeiat.

Silvia

Numai atât ?...

Zaneto

Aceia ce mi s'ar întâmpla mâine, pot să știu.

Silvia

Aș putea oare să 'ți fiu în ajutor ?

Zaneto

E de prisos !.. S'apoi, poate să nu merg mai departe. Ascultă. Mi-a venit o idee. Ființele ca mine n'au nici tată, nici mamă. Nu știu de sunt fiul unui țaran sau al unui marchiz. Dar ceia-ce știu sigur, este că în ziua în care m'am născut, trebuie să fi fost o frumoasă dimineață de primă-vară; căci raza înveselitoare, ce locuște în creierul meu mă oprește de a mă gândi că sunt orfan. Până aici am alergat ca un mânz, liber, fără să mă gândesc nici la hrana zilnică. Dar, trebuie s'o mărturisesc; tocmai în momentul când îmi vorbeai cu atâta dulceață, visam o inimă de femeie, de soră; și când îmi ai oferit adăpostul, în care fericirea trăește nevăzută de cea-l'altă lume, pentru întâia oară m'am simțit slab. Ei bine, priimesc propunerea d-tale. De oare ce ești așa de frumoasă, trebuie să fii și bună.—Vrei doamnă, să încerci a închide păsărica în colivie ?... Uite, voiu părăsi viața mea neregulată și voiu trăi aci, fără nici o grijă, de cât aceia de a sta toată ziua pe pernă la picioarele d-tale;—voiu face ca să 'ți pară ceasurile cât se va putea de scurte, îți voiu legăna toate visurile prin cântecele mele.

Silvia (*la o parte*)

Daca vreați !... Oh ! Nu !... Nici o dată !... Și cu toate acestea el o voește.

Zaneto

Doamnă, știu bine că favoarea e prea mare... Dar.., primești ?...

Silvia (*la o parte*)

Mâine, ar ști cine sunt !...

Zaneto

Pentru ultima dată te 'ntreb, primești ?

Silvia

Nu pot !

Zaneto

Nu poți !... pentru ce ?...

Silvia

Nu sunt femeia pe care o crezi. Numai o doamnă mare, știe să ospeteze cu demnitate pe poeți și pe muzicanți. Eu sunt săracă și nu am cele ce 'mi trebuie.

Zaneto

Ce ? N'ai un jocheu ?...

Silvia

Nu !...

Un pag'ă?...
Zaneto

Nu!...
Silvia

Nu!...
Zaneto

Atunci voi mânca câte-va fructe și voi dormi pe un scaun.

Nu se poate.
Silvia

Dar...
Zaneto

Sunt văduvă, sunt în doliu și trăesc singură.
Silvia

Vai doamnă, nu cer de cât un loc la picioarele d-talo.
Zaneto

E cu neputință, îți zic!...
Silvia

Atunci, adio, scumpă soră, la care visa sufletul meu!... Măine voi fi poate mai fericit la Silvia!
Zaneto

Silvia (la o parte)

Ce spune el?...

Zaneto

Fiind-că e cu neputință să trăesc lângă dumneata, vrei ca cel puțin să 'mi dai un sfat bun?... Alaltă-eri, mi s'a spus că la Florența este o femeie, căreia nici o inimă nu rezistă și care numai c'o privire te face să cazî în genuche. Mi s'a descris cu o înfățișare regească și palidă, ca dumneata, trebuie s'o cunoști de sigur, se numește Silvia. Se mai spune că ea duce o viață risipitoare și că toți de prin prejur vin să guste la dânsa un moment de fericire. Fiind-că nu mă indoesc de iubirea ce trebuie să aibă pentru muzică,—când degetele scot din chitară cele mai armonioase sunete,—să 'ți spun drept, mă duceam tocmai la dânsa.

Silvia (la o parte)

O Doamne!

Zaneto

Sper să găsesc în palatul său un loc și pentru mine, pe lângă negrii și lacheii săi; Dar simț vorbind în mine toate simțimentele de orgoliu. Dar se zice că e d'o rară fiu-mușete; că pe lângă dânsa, cine-va respiră un aer funest. 'M'e cam fică. Spune, ce trebuie să fac? Doamnă, imi pui toată încrederea în d-ta. N'ai voit să mă priimești, este adevărat, dar poate nu te-ai hotărât încă pe deplin. Și nu știu de ce, imi vine să cred că inima d-tale este pentru mine dulce și părintească, că 'ți-am insufl t interes și că sfatul d-tale imi va aduce fericirea pentru toată viața. Așa dar, aștept :—Să mă duc la Silvia?

Silvia (la o parte)

Înțeleg foarte bine!... Măine, acest trecător care se numește Amorul, acest necunoscut care 'm-ă întineriț inima, se va reîntoarce iarăși aci, căci destul 'l a îndreptat către mine. Este fericirea trecătoare, — și o voi opri!,... Nu!... Ar fi să înăbușesc prea mult simțimintele mele ascunse, voesc...

Zaneto

Va să zică, ți-ă prea puțin la mine, de care-ce nu vrei să 'm-ă răspunzi?

Silvia (la o parte)

▲! Dacă ar fi o infamie, aș zice cel puțin că e încă o lovitură a soa tei!... (tare) Vrei să 'ți spui?... Ei bine...

Zaneto

Ei bine?

Silvia (dupe o tăcere, cu putere)

Nu te duce!... Crede-mă, nu te duce, amiul meu, la acea mizerabilă. A! tu nu știi, nu înțelegi lucrurile acestea... Inima ta e prea curată, pentru a înțelege pericolul; dar ești care nu pot face nimic spre a te apăra, ești care 'ți-am refuzat aceia ce nu ți s'a refuzat într'o colibă, un adăpost, — pot cel puțin acum să te scap.

Ce?... Tu copilul pădurilor, care treci desfătând drumurile, care în mersul tău înfrunți norii și riurile, care în suflet n'ai nimic rău, care cânti frumos ca păsările cerului, vei călca pragul unei case disprețuite și blestemată? Vei intra cu soarele d'mineței în sala unde abia s'a sfârșit orgia? Și buza ta curată, scump copil, va fi roșită de buzele paharului banal de unde s'a adăpat desfrăul?... Nu!... Ți s'ar întinde resturile ticăloase ale mesei, și ochii tăi mari și plini de azur, părul tău auriu, ar fi prostituate de o privire vestejită de insomnie, de desfrânare! Să te duci la Silvia?... Nu!... Cu nepuțință!... Nu e nimic să cânti un cântec pentru o bucățică de pâine; dar trebuie să cunoști bine pâinea ce ți se dă!... Iartă-mă; 'ți vorbesc cam aspru, ți-a care ești curat și inocent, atunci când însu'mi am nevoie de bunătate;... Dar sunt mișcată, .. pentru-că... — pentru-că te inbec... ca pe un copil, pe care vreau să 'l scap de pierzare. — Nu Zaneto rămăi flutere de primă-vară, lasă chitara ta să încante codrii și câmpiile, ca un susur de albine, și când cerul va fi prea întunecos, când 'ți va fi foame, dute la bătrânul castellan sau la țeranul primitor, și apoi reiați călătoria ta nesfârșită. Dacă, — trecând prin vr'un sat într'o dimineată surizătoare, — vei vedea pe prispa vr'unei case o copilă cu ochii de fecioară, oprește-te acolo din drumul tău, schimbăți meseria în aceia de agrilcultor, și vei vedea că numai acolo este fericirea adevărată!... .

Zaneto

Te voi asculta. — Dar, femeia asta, Silvia se poate să fie defaimată pe nedrept. Aceia care 'm-ă au vorbit de dansa, 'm-ă au descris palatul său măi puțin negru, măi puțin îngrozitor ca d-ta!... Dacă ași fi știut, nu plecam cu această hotărâre.

(Observând un gest dureros al Silviei.)

Mă ia tă!... Poate te am atins fără voia mea.

Ghicesc. Adineauri nu m'ai spus că ești în doliu? În doliu!... De sigur pentru vr'o

inimă răpită. Inima unui frate, a unui logodnic răpit de a-rea Silvia. nu este așa? A! Fil bună și iartă-mă că am înțeles așa de târziu! o astfel de emoțiune nu v'a putut'o a-duce numai interesul meu, trebuie să suferi și d-ta, de ură, de gelozie!..

Silvia.

Copile, te ai loșelat amar... Nu regret pe nimeni, nici frate nici amant;—emoțiunea e foarte naturală; cunosc pe Silvia și 'mă e milă de dânsa, știind că e vrednică de o faptă bună către acela pe care 'l proteje inocența sa. Dar poate ea oare să reziste destinului?.. E foarte nesigur, căci în realitate ea urăște puritatea și inocența. Pleacă dar, și crede că numai buna-mea voință m'a s'lit să 'ți dau sfatul d'a nu te duce la dânsa. Făcându-ți acest bine, îți cer și eu un altul: Depărtează-te... Pleacă!..

(cu o durere conținută).

Nu 'ți poți închipui, cât de dureros îmi vine să 'ți întorc pasul din drumul tău. Nu poți înțelege, și e bine că nu 'nțelegi....

(La o parte).

S'a sfârșit!... dar, dacă m'ar fi ghicit!..

Zaneto

Nu; mă voi duce;.. fiind-că așa ai voit. Plecând, poate voi găsi soarta mea mai plăcută ca 'nainte. Aici, am recunoscut tot farmerul odihnei, pe care, de sigur, eu nu 'l voi gusta nici o dată!... Dar voi duce cu mine închipuirea sa, ca o fericire depărtată. În refuzul d-tale am văzut ceva blând, surizător. Imi voi aminti că dacă te-ai opus dorinței mele, ai regretat cel puțin și că ai avut în suflet o durere secretă, ce te a oprit de a mă face fericit.

Silvia *(Dându-i un inel)*

Oh! Da!.. Și iată/păstrează acest inel; cu dânsul îți vei aduce aminte de mine

Zaneto *(Cu un gest de refuz).*

Nu, Doamnă!. E un inel prețios, de aur bun; diamantul e mare... dar nu pot să 'l primesc. Nu!. Ți mulțumesc!. Dumneata nu ești săracă, văduvă?..

Silvia *(La o parte).*

Dacă m'ar fi recunoscut!... Dacă va fi ghicit de unde am acest inel!... Tace!... Privirea lui mă rușinează!... (tare) Dar ce vrei atunci să'ți dau?

Zaneto.

Voesc un obiect de amintire, iar nu milă.. un lucru de nimic, dar să fie al d-tale. Iată, dă'mi floarea de la capul d-tale!

Silvia *(Dându-i floarea).*

Ia-o!... Înainte de a se face zioă, ea va fi uscată în mâinile tale: Dar vreau ca moartea să'ți amintească de mine. Și când va fi uscată atunci uită-mă!... Adio!.

Zaneto *(Spre Silvia care se depărtează).*

Un cuvânt încă, Doamnă! 'Mă e frică să'mă reiaș drumul. 'Mă pare că nu voi mai găsi cărarea fericirii! nu știu încotro să apuc... Învață-mă. Voi pleca... dar voi de astă dată să'mă încerc norocul. Arată'mă cu mâna încotro să apuc, și voi pleca!..

Silvia *(Care s'a urcat deja la jumătatea povârnișului, arată lui Zaneto drumul opus de oraș).*

Du-te, în partea aurorei!..

Zaneto (*face câțiva pași spre Silvia; dar ea 'l oprește cu un gest; și apoi după ce a făcut o mișcare de disperare ese repede.*)

SCENA III

Silvia (*Singură.*)

(*Rămâne un moment pe terasă, rezemată d'un cot și privind pe Zaneto, care se depărtează. Apoi, de o dată 'și ascunde capul între mâini și izbucnește în lacrimi.*)

Fie bine-cuvântat amorul! Acum, — pot să plâng!

(*Fine*)

Th. M. Stoenscu.

LES CHEVALIERS DU TROTTOIR

I.

Le fils du Vornic.

Les gens de salon, riches ou pauvres, paraissent avoir une tendance de mépris pour ceux qui, dans le Bucarest de nos jours, en sont arrivés à être déclassés.

Ils font la grimace devant leurs habits déchirés et leurs chaussures avachies, et les *Chevaliers de la société* s'écartent des *Chevaliers du trottoir* portant souvent, sous les haillons du malheur, une âme noble aux aspirations généreuses et aux sentiments vraiment chevaleresques qui se reflètent sur leurs pâles physionomies.

Leur politesse même, n'est nullement mécanique; elle vient toujours du cœur.

Chevaliers du trottoir, — on peut nommer ainsi tous ceux qui sont incertains du pain du lendemain: étudiants pauvres, anciens fonctionnaires honnêtes qui trouvent fermées toutes les portes du pouvoir, fils de propriétaires ruinés par leur propres fautes ou par celles de leurs parents, enfin gens d'autres diverses catégories.

Dans cette écume de la société de Bucarest il faut cependant chercher l'esprit et le cœur, deux choses que l'on devrait désespérer de trouver, si l'on s'en rapportait à l'état des classes plus élevées.

Quand vous les voyez, le soir, sur le trottoir, plus ou moins bien mis, jetant leur regard à droite et à gauche, ne croyez pas qu'ils lorgnent telle ou telle belle-femme. Leurs yeux cherchent autre-chose; c'est la rencontre de tel ami ou de tel hasard. Ils sont, en un mot, à la chasse d'un ou de deux francs.

Oh ! Et combien ne payeraient pas ce franc de leur sang !

L'un souffre la faim depuis deux jours ; l'autre mis à la porte par sa propriétaire, n'a où reposer sa tête ; celui-ci a oublié depuis combien de temps il n'a fumé une cigarette, tandis que celui-là pâlit de douleur en songeant qu'il rentre, les mains vides, dans sa demeure où les siens l'attendent comme une providence !

Pourquoi donc les pavés boueux des rues n'ont-ils pas une voix pour conter tous les drames qu'ils ont vu défiler ? Peut-être qu'alors la société deviendrait meilleure, que le prochain viendrait en aide à son prochain !..

C'est assurément ainsi que pensait Georges, le fils du grand vornic, lorsque malgré toute sa bonne-volonté de travailler, il se vit un jour sur le pavé, sans abri, après avoir perdu toute sa fortune et devant toutefois soutenir son frère et sa vieille mère.

D'autant plus qu'alors Georges et son frère n'avaient à eux deux qu'un seul paletot. Lorsque l'un l'endossait, l'autre restait à la maison, ainsi que le faisaient les immortels héros de Murger.

On comprendra facilement que Georges eut bien mieux aimé travailler que de mourir de faim avec son frère Nico, car ils étaient tous deux intelligents, ne manquant pas d'instruction et dans la fleur de l'âge.

Mais le malheur des deux frères, c'était l'instruction relative qu'ils avaient reçue ; avec elle ils ne pouvaient être ni portefaix, ni tailleurs de pierre.

De sorte que les portefaix et les tailleurs de pierre étaient plus heureux que Georges et son frère.

Leur pauvre vieille mère, qui était une sainte et aimait ses enfants au point de souffrir mille douleurs et de ne pas se donner la mort, leur disait souvent, avec mélancolie, mais avec résignation, ces tristes vérités.

Et, impuissant à travailler de ses mains, Georges qui était le plus âgé courait jour et nuit à la recherche d'une fonction.

Une fonction ?...

Toutes les portes se fermaient devant lui. Tous les huissiers des ministères en étaient arrivés à le connaître comme un loup blanc...

Une fonction ?...

«Le fonctionarisme est une plaie ! «C'est là, la réponse invariable des puissants lorsque vous n'êtes point parent, neveu, petit neveu, cousin ou tout au moins protégé de quelqu'un.

Des protecteurs ?

Mais Georges, le fils d'un ancien grand vornic, pouvait-il avoir des protecteurs, alors que son père avait fait du bien à une infinité de gens ?

Des parents ?...

Mais qui donc est encore le parent d'un homme pauvre, d'une famille déchue ?

Chez nous, en Roumanie, quand il meurt un homme qui a joué un rôle important dans l'Etat et quand cet homme meurt pauvre, tout se jettent sur ses descendants et sur sa famille comme des oiseaux de proie, et quand il n'y a plus rien du peu qui est resté, le vide se fait autour de cette maison, comme autour d'une maison de pestiférés.

Il est certain que Georges apprit tout cela plus tard et qu'alors, qu'il frappait à toutes les portes il était plein d'espérances qui le trompaient toujours mais qui renaissaient sans cesse.

Ceux qui ont mangé le pain de votre table sont les premiers à vous jeter la pierre. et le mot d'ordre de tout le monde se résume dans un seul mot : persécution.

Et Georges luttait corps à corps avec la vie comme un héros, tandis que son frère Nico, supposé plus faible de constitution, restait au logis près de sa pauvre triste mère.

La position de cette famille devenait de plus en plus difficile et c'est à peine si, jour par jour, ou parvenait à nouer les deux bouts, avec les deux ou trois francs que George pouvait chasser parmi les *Chevaliers du trottoir*, ses amis

Ils étaient tout aussi pauvres et tout aussi malheureux que lui, mais les *Chevaliers du trottoir* ont aussi leurs heures de richesse et alors ils s'aident entr'eux ; mais leur aide n'est ni pitié ni prêt. Il existe entr'eux une espèce de communauté. Celui qui a, par hasard, un jour, partage avec celui qui n'a rien, et ainsi de suite.

De sorte que, pour Georges et sa famille, les moments critiques étaient les premiers jours du mois, époque à laquelle ils devaient payer leur loyer, s'ils ne voulaient pas être jetés à la rue.

Car ils habitaient dans deux chambres non meublées qu'ils étaient parvenus à trouver à la condition de payer le loyer mois par mois.

L'époque de la plus grande crise pour Georges était vers la fin du mois de décembre.

Par suite d'une nourriture mauvaise et insuffisante jointe aux souffrances morales, son frère Nico tomba gravement malade.

Ce fut un déchirement indicible pour la pauvre mère lorsqu'on enleva Nico de la demeure pour le transporter à l'hôpital Filantropia. Dans cet a-

sile de la souffrance, Georges avait un ami, étudiant en médecine qui, alors interne dans l'hôpital, lui avait promis pour son frère un lit dans une salle particulière.

La malheureuse mère parvint cependant à contenir sa douleur. Il fallait se résigner à cela, du moment où il lui était impossible de soigner le malade à la maison.

La voiture qui lui enlevait son fils s'éloigna à grand bruit, tandis que la pauvre mère, les yeux grands ouverts et le regard dans le vide, pensait assurément que si dans les temps de bonheur, quelqu'un lui eût dit qu'un jour son fils serait conduit à l'hôpital à cause du manque de soins à la maison, elle aurait à coup sûr dit que celui là était fou.

Pendant les trois semaines que dura la maladie de Nico, la fatalité fut de plus en plus sans pitié pour Georges.

Il faisait souvent semblant d'avoir mangé au restaurant pour ne pas toucher au peu de nourriture qu'il parvenait à se procurer pour sa mère.

Il avait épuisé toutes les ressources et tous les moyens de lutte et il était à jeun depuis trois jours. Il alla justement alors, voir Nico qui entrait en convalescence et qui à son arrivée était en train de déjeuner.

— Ne veux-tu par manger aussi? lui demanda Nico d'un voix faible, en lui montrant le poulet qu'il avait devant lui et en vidant d'un trait son verre plein d'un excellent vin rouge.

Il parut à Georges que son frère et tout l'hôpital savaient qu'il était presque mort de faim.

Mais, dominant par un suprême effort d'orgueil les lancinements dont l'inanition déchirait son estomac.

— Je te remercie! répondit-il. J'ai déjeuné chez un ami et ...

Au même instant, tout se mit à tourner avec lui dans la chambre; la bouteille de vin, les verres, les mets de sur la table commencèrent à danser fantastiquement sous ses yeux, et il roula sans connaissance sur le plancher.

Lorsque les docteurs réussirent, après quelques heures, à le faire sortir de son évanouissement, le pauvre garçon fut pris d'une fièvre cérébrale; et aujourd'hui, une croix en bois blanc indique à peine, dans le cimetière Șerban-Vodă, la tombe dans laquelle il repose.

Al. A. Macédonski.

traduit par Aug. R. Clavel

ADIO

— In ajunul plecării pentru Gand —

Amicilor spre amintire
 Vă las de veci a mea iubire,
 Dușmanilor, l'a mea plecare
 Lăsa-v'ăși ura mea cea mare...
 Inșă voiü fi mai generos,
 Iar stând tot sus, și voi tot jos
 Vă las de veci a mea uitare.

VI. A. Macedonski.

DACA

Dacă-amoru-i nebunie,
 Cum aud pe mulți vorbind,
 Ințelept atunci în lume
 Ca să fiü, nu mai pretind ;
 Ci 'ntr'o vecinică-aïurare
 Să se stingă viața mea
 Și 'nțeleptii să privească
 Cum nebun sunt lângă Ea.

Blașiü.

George Simu.

LITERATURA DE PRIN ZIARELE DE ZI

(Nebuniile unui pseudo-spaniol)

In *România Liberă* de la 30 Octombree, găsim sub titlul de *Nebuniü*, versurile de mai la vale, semnate *Don Padil* (alias Duiliu Zamfirescu).

Acest ténér debutant, a făcut bine de 'și-a pus versurile la adăpostul *Nebuniiei*. *Literatorul* l'a lăudat când era om în toată firea, astăzi însă, nu putem de cât să'l deplângem de și nu pare a fi o mare pagubă pentru literatură, căci speranțele ce le dase nu s'a tradus în fapt.

Nu felicităm pe confrății noștri de la *Ronânia Liberă* de libertatea ce dau acestui ténér *Don*, de a-și pune *Nebuniile* în ziarul pe care 'l conduc.

Iată una din ele ce nu merită nici critică, nici comentarii:

I N I D E A L

Fără dureri trăindu-mi traiul
Duc tinerețea-mi să se culce
Pe perna somnului de-apoi;
Și nici odată înapoi
N'oi mai aduce o, — căci e dulce
Somnul de-apoi, — este un rai.

Prea mult sătul de-o lume 'n care
Orî-ce strigoiu are-o iubită
Și orî-ce slută un iubit,
Mă 'mbrac în negre, — și cernit
Mă duc prin lumea 'nchipuită,
Fără suspin, fără muștrare.

Poate că 'n ea se schimbă viața,
Poate că iarna cade vara,
Iar vara cade când dorești;
Poate că 'ntr'ênsa când iubesti
Soarele ține până seara
Și nu e nor, și nu e ceață.

DE-ALE TEATRULUI

Invidia a egzistat și egzistă pretutindenți; dar, dacă la cele mai multe ramuri ale societății ea este un rezultat al ambițiunei, în arta dramatică, la actor, ea este o consecință a răului ce se grămădește, ca printr'ofatalitate, în spiritul acestei categorii de oameni. Cu alte cuvinte, orî-unde, în altă parte, egzistă invidie, egzistă și ambițiune, adică tendința ce are fie-cine de-a întrece calitățile materiale sau morale ale celor l'alți. La actori êusă ambițiunea rare-orî însoțește invidia: ea este aparentă, căci dacă ambițiunea nu le-ar lipsi, am vedea rivalizând talentele într'un mod simțitor, s'ar forma geniuri și arta ar înflori. Negreșit, vorbesc de artă, în țară la noi. Invidia actorilor este strigătoare, căci cine a vorbit cu un actor, și l'a auzit laudând pe un altul, afară numai dacă circumstanțe cu totul particulare îl silesc să facă această. Prin urmare, fie actor, fie actriță, în tot d'a-una invidiază și caută a micșora meritele camarazilor săi, și lucrul merge așa de departe, în cât de la artă cade la personalități și patima refese în toată goliciunea. La bărbați tot se mai găsește o limită, dar la femei invidia ar putea deveni și scandaloasă, dacă părușala n'ar avea oare-care consecințe funeste. Cu toate acestea, s'au văzut actrițe

păruindu-se una pe altă și încă în focarul Teatrului, față cu directori și arch-directori. E îndrăzneț adevărul, dar e tocmai așa.

Un critic de teatru poate tot-d'a-una deveni chibritul unui asemenea foc, dacă ar lăuda pe o actriță, ațărând gelozia celor alte. Și bietul critic, dese ori spuind adevărul, este expus la ocări, unele decente altele din potrivă. Ba încă, da și ață: rea mult invidia unei actrițe, și dacă la interpelarea ce-ți face, ți respunzi așa cum ți se cuvine, ar trebui să-ocoloști casa, dacă ai drum pe sub ferestrele ei, căci nu știi de unde te-ai pomeni cu o doniță de lături în cap.

Și ce i se aruncă în spinarea bietului critic?... Ba că e plătit, ba că face curte actriței pe care-o laudă, ba că în fine câte bazagonii pot trece printr'un creier zdruncinat de invidie și răutate.

Ensumă am avut într'o zi o asemenea răfuială, și norocire că interpelatoarea mea, având o creștere deosebită, se mulțumi a'mi da numai o ocară delicată.

În asemenea condițiuni, criticul e silit să tacă, să laude pe toți și pe toate, căci ți este interzis, cu pedeapsă ocărilor să poată și a lăturilor, a fi imparțial și a deosebi griul de neghină.

Și, Doamne ferește! scriind acestea, par'că aud nenumărate glasuri pițigăete, care mă necinstesc, și care ar dori să mă aibă sub a lor stăpânire spre a mă zgăria cu unghiile, ca unul ce am îndrăznit să dau la lumină asemenea lucruri.

Să sperăm însă, că spuind adevărul ei va putea să dezrădăcineze invidia și răutatea din inimile celor chemați să aducă Theatrul la o dezvoltare fericită, îndemnându-și să se îmbrățișeze unei pe alții și să urmeze o cale dreaptă, sinceră și înfloritoare. Ast-fel numai teatrul va naște genuri, și genuri le vor reedifica mai frumos la rândul lor.

Dacă sub cuvântul de Teatru trebuie să înțelegem toate baratele în care se d'au reprezentațiuni de tot soiul, fără scop, fără control și fără scrupul, apoi atunci ar fi mai bine să-și schimbăm numele în acelea de *tarabă* și să lipim de-asupra fle-cărușa, câte o placardă: *marșă de vânzare* ?..

Nu este însă acesta scopul teatrelor, și n'ar trebui să se încurageze, fără nici un control, toate maimuțăriile ovrești și nemțești, care fac concurență meschină teatrelor românești, singurele ce publicul nostru trebuie să iubească.

Și iată :

Dacă mergi în sus pe strada Carol, și ajungi la cărnățaria respectivului Carol Pațac, te lovești cu nasul de o fereastră mare și soiasă, pe care e scris în litere cu ulei: *Aice este Pațacu*.

— „*Imi pare bine!*” ar trebui a zice ori ce român, și să treacă înainte cu dezgust, iar nu să intre în salonul plin de fun, spre a și s rica stomacul cu cărnați și a se ațăpa cu bere nemțească, unde se joacă pe-o scenă, cât o masă, niște maimuțării scârboase. (1)

Th. M. Stoenescu.

(1) Spațiul fiind restrâns pentru publicarea întregii cronici teatrale, urmarea o vom da în numărul viitor.

FARMACOLOGIE

Se pare că s'a zis totul pentru uleiul de ficat de morun și că astăzi toate ideile sunt îndreptate în favoarea acestui prețios medicament. În același timp, comerțul este așa de interesat la desfacerea produselor superioare, din care câștigă mai mult, în cât este de trebuință d'a atrage luarea aminte a corpului medical și a'i reinprospăta caracterile adevărate ale uleiului de ficat de morun, de care trebuie să uzeze, lăsând la o parte toate cele alte varietăți.

D-nul Carles, profesor agregat la facultatea din Bordeaux, a publicat, acum cât va timp, o lucrare foarte însemnată asupra acestui subiect, din care ne mulțumim a reproduce numai concluziunile.

La aceasta se mai poate adăoga rezultatele lui Hogg ⁽¹⁾, care acum 30 de ani, introduse în therapeutică Uleiul de ficat de morun medicinal.

El a stabilit într'adevăr, că, când este obținut prin procedeul ce arată, uleiul ce curge din ficatul de pește, are o culoare gălbue (*verde-auriu*), cu miros și gust foarte puțin simțite.

Uleiurile negre saū mai mult saū mai puțin colorate, din potrivă, se obțin în urma putrefacțiunei ficatilor și dau naștere la produse nu numai respingătoare, dar chiar vătămătoare, fiind că conțin acide grase, de sigur că mai conțin și ptomaină saū alți compuși, care iaū naștere din țesăturile organice în descompozițiune.

D-nul Carles insistă, cu drept cuvânt, asupra caracterului esențialmente alimentar al uleiului de morun, și admitând egzistența principiilor medicamentoase, dă alimentului preponderința asupra medicamentului. Prin urmare, lucrând prin grăsimea sa, cu deosebire histogenică, dupe opinia lui Gubler, este absolut necesar ca să fie proaspăt și curat. Printr'un extract de ulei de morun, nu se înțelege de cât un extract de untură. — Cât despre iod, fosfor, deriva-

(1) Studiu asupra uleiului de ficat de morun natural, saū aceluī mai bun procedeu de a se estrage această substanță, menită spre a se întrebuința în medicină, de către D-nul T. P. Hogg, farmacist de prima clasă. Masson-Paris.

tele amoniacale, propylamina ce conține în mici cantități, este mai rațional, când acești agenți sunt recomandați spre a se administra aparte și în doze cunoscute.—D-nul Carles conchide :

Că, după modifi cațiunile aduse în ecstragerea uleiului de morun, uleiurile barbare de altă dată s'au înlocuit astăzi prin uleiurile progresului, puțin colorate, limpezi cu miros și gust plăcut, care convin foarte bine stomacului ;

Că, din diferitele uleiuri, cele albe naturale moderne trebuie să se prefere celor negre ;

Că, pe lângă proprietățile fizice, și organoleptice, uleiurile galbene-aurii sunt cele mai bune, căci sunt cele mai ușoare pentru stomach, și că aciditatea lor este d'abia simțită iar arcrimea le lipsește.

Că toate aceste feluri de uleiuri nu conțin de cât cantități infime de iod, urme îndoiioase de brom și cantități așa de mici de fosfor combinat, încât nu se poate venia în nici unul din aceste elemente cauza acțiunii tonice reconstituantă a uleiului de ficat de morun ;

Că, principiile active par a rezida mai în totalitate în corpul gras particular lui, ce se găsește nealterate în uleiurile proaspete.

În fine, că aceste uleiuri moderne constituiesc un produs esențialmente asimilabil, și că asociațiunea lor cu ori ce alt medicament strein nu poate fi de cât vătămătoare acțiunii terapeutice.

HOGG, Farmacist, str. Castiglione 2; la Paris, singur proprietar

HUILE DE HOGG

ULEIU DE FICAT DE MORUN NATURAL

De o eficacitate sigură, constatată printr'o experiență de mai bine de 25 ani, contra Maladiilor de pept, Phthisia, Bronchita, Guturale, Tuse tenace, Afecțiuni Scrofuloase, Tuori glandulare, Maladii de piele Dartre, Poale albe, Slăbiciunea generală, etc. și pentru a întări copiii slabi și delicați; este dulce și lesne de luat.

A se feri de uleiurile comune și mai ales de acelea a căroră compozițiunii imaginată de speculațiune' pentru a înlocui oliul natural sub prețecst de a'i da o eficacitate mai mare și un gust mai plăcut: ele nu fac de cât a irita și a obosi în zadar stomacul. ba chiar pot fi și periculoase câte o eată.

Pentru a fi sigur de a avea adevăratul uleiuri de ficat de morun natural și pur, a 'și procura Oleiul lui Hogg care nu se vinde de cât în flacoane triunghiulare (model depus)

A se cere numele lui Hogg precum și atestațiunea D-lui Lesueur, ședul lucrărilor chimice al facultăței de medicină din Paris, care se gasește pe eticheta fie-cărui flacon triunghiular. De la I Ianuarie 1883 sa se ceară pe etichete timbrul albastru al guvernului francez. Deposito în prin' palele Droguerii și Farmacii.

Contrafacerile, imitațiunile adevăratului Sirop Depuratif Iodurat al D-rului Gibert.

Nici un produs nu este mai ecpus de a fi imitat sau contrafăcut ca un medicament, când, prin eficacitatea sa netăgăduită, a câștigat un renume răspândit; se poate zice chiar că nu egzistă imitațiunii sau contrafaceri mai periculoase.

Doctorul nu mai poate conta pe eficacitatea remediului contrafăcut; timpul trece, răul se agravează, și dacă fraudă nu este descoperită la timp, se pot naște consecințe teribile.

Contrafactorul, împins de răutate, nu are de cât un scop, de a strecura bolnavului, credul din nenorocire, un produs care să fie cât se va putea mai apropiat de aspectul celui adevărat.

Cât despre calitatea ingredientelor, a principiilor active, despre urmările funeste ale acestui regretabil comerț, toate acestea îi sunt indiferente, numai frauda lui să nu se descopere.

Adevăratul sirop Depuratif Iodurat al Doctorului Gibert, a cărui reputațiune este univărsală, atrage în urmă-i numeroase contrafaceri și imitațiuni din partea industriașilor nerușinați, care cu *prețuri mizerabile* îl ecpediază din *Germania, Ispania și chiar din Paris*, în toată America de sud și în țările de dincolo de mări. Noi nu garantăm decât efectele adevăratului sirop depurativ Iodurat al D-rului Gibert, ce se prepară numai la farmacia **Boutigny Deslauriers**, și al cărui preț unic la Paris este de 5 franci. Fie care flacon este prevăzut cu-o etichetă, purtând inscripțiunea franceză:

Farmacia Boutigny Deslauriers, successeur, 2 rue Poissonniere și rue de Clery 31, Paris.

Siropul Depuratif Iodurat al D-rului Gibert

și alături purtând semnăturile de jos cu cerneală roșie:

Dr. Gibert.

Boutigny Pharmacien.

Eticheta acoperișului poartă pe lângă acestea, imprimat cu cerneală albastră, timbrul guvernului francez. Ori-ce flacon fără aceste semne sau a cărui etichetă poartă *sirop dupe formula D-rului Gibert*, sau *sirop dupe formula Gibert st. Boutigny* este o contrafacere sau imitație, mai mult sau mai puțin periculoasă și trebuie să fie *refuzată cu rigurozitate*.

Dragăele depurative Iodurate ale D-rului Gibert, al căror preț unic este tot de 5 franci, la Paris, poartă în franțuzește pe etichetă ca și la sirop:

Dragée depurative Iodurate ale Dr. Gibert. Această etichetă are aceleași semnături și timbru.

D. NACHMIAS & S. GOLDENBERG

Fabricanți de pălării

LA

PALARIA ROȘIE

BUOURESCI. - Strada Selari No. 11.

ADRESE RECOMANDATE IN BUCUREȘTI

FABRICA DE BERE ROMANA

Erhard Luther

FURNISORUL CURTII REGALE

BUCUREȘTI

24, Strada Rosetti și Soseaua Basarab, 24.

<p>ANTON WASTELY 35. Calea Victoriei 35. Flori naturale. — Coroane, buchete, pentru orice solemnități.</p>	<p>D. SHWARTZMAN et Comp. Strada Carol I. Cel mai mare magazin de haine bărbătești, și de copil. cu sucursale la Galatz, Braila, Craiova, etc.</p>
<p>COFETĂRIA GR. CAPȘA 26. Calea Victoriei 26. Fabrică de confiserie și chocolată Bufete pen- tru serate, baluri, etc. etc. Furnisorul mai multor curți. Medaliat cu me- dalia de argint și de aur.</p>	<p>COFETĂRIA ȘI CAFENEAUA FIALCOVSKI Bonbonărie, înghețate și prăjituri. Bufete pen- tru serate și baluri. — Piața Teatrului.</p>
<p>A apărut primu și unicu Album de Poligramia DE AP. P. ANTONIADY In lățime de 40 și lungime de 55 cent. hârtie jumătate carton, conținând șase tablouri interesante, executate în diferite culori, anume: Titlu și autoru, Regele României, Ioan Brătianu, C. A. Rosetti, Viteazu Dorobanț, Biserica Elenă din Galați, toate acestea sunt puse într'o covertă frumoasă litogra- fiată, putându-se pune albumul și pe masă. Prețu unui album 10 lei noii Inscrierile pentru încurajarea acestei noui arte și primirea albumului să se adreseze direct la autor în Galați.</p>	<p>H. WARTHA. Strada Doamnei No. 5. Special în coloniale: zaharuri, cafele, drogue produse chimice, untdelemnuri, uleiuri, sardine, orezuri, hârtie, etc. etc.</p>
<p>Restaurantul D-lui I. N. IONESCU Mare depozit de vinuri din toate localitățile și de cea mai bună calitate. 3 No. Strada Covaci No. 3.</p>	<p>CARL LANG VOPSITOR Imitator de lemn și zugrav de firme. Bucuresti Str. Stirbey-Voda, 33. Intrarea Cismegiu (Statler)</p>
<p>IOANI ESTATIO TELEPIS Prima fabrică de cafea măcinată. Calitate fina și curată. 9. Strada Modeli 9.</p>	<p>G. D. NICULESCU Advocat Strada Armenească 14.</p>
	<p>M. MOISESCU Friser 35. Calea Victoriei 35.</p>

Albert Bauer

Constructor de mori. — București. — Calea Victoriei No. 55 bis.

Turbine, Mașine de aburi, Cazanuri, Pietre de moară, Curățitoare de grâu,
Mașine cu perie de curățat grâu, Aspiratori, Trieuri, Valțuri Patent „Ganz
& Comp.“, Valțuri de Porțellan, Burați, Burați centrifugali, Elevatori, Cură-
țători de Griș, și toate cele l'alte mașine și obiecte de exploatare pentru mori,
Specialitate: Instalări de lumină electrică.